

Sllavjanka Dimova

Vera Angelovska

Marina Vasiq – Stefanovska

ARSIMI MUZIKOR

**PËR KLASËN E VII – TË
ARSIM FILLOR TETËVJEÇAR**

Shkup, 2010

Autorë:

Sllavjanka Dimova
Vera Angellovska
Marina Vasiq-Stefanovska

Redaktorë:

Sllavjanka Dimova
Vera Angellovska
Marina Vasiq-Stefanovska

Ilustrues:

Sllavjanka Dimova
Vera Angellovska
Marina Vasiq-Stefanovska

Recensentë:

dr. Ivica Zoriq
Pavlinka Veljanovska
Vesna Trajkovska

Lektor i botimit në maqedonisht:

Tatjana Nankova

Përkthyes:

Teuta Alimi

Redaktim profesional:

doc. Fatos Lumani

Lektor i botimit në shqip:

Abdulla Mehmeti

Përpunimi kompjuterik:

Vesna Gorjanska-Kërzeva

Botues:

Ministria e Arsimit dhe Shkencës e Republikës së Maqedonisë

Shtyp:

Qendra Grafike shpkpv, Shkup

Tirazhi:

8.550

Me vendim të ministrit të Arsimit dhe Shkencës të Republikës së Maqedonisë nr. 1264/1 datë 17.03.2010 lejohet përdorimi i këtij libri.

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека "Св.Климент Охридски", Скопје

373.3.016:78(075.2)=163.3

ДИМОВА, Славјанка

Музичко образование за VII одделение : осумгодишно основно образование

/ Славјанка Димова, Вера Ангеловска, Марина Васиќ Стефановска. - Скопје :

Министерство за образование и наука на Република Македонија, 2010.

- 78 стр. : илустр. ; 28 см

ISBN 978-608-226-014-3

1. Ангеловска, Вера [автор] 2. Васиќ Стефановска, Марина [автор]

COBISS.MK-ID 84092426

Nxënës i dashur,

Përcakto një ditë tënden dhe mundohu që t'i numërosh të gjitha takimet e tua me muzikën në po atë ditë. I befasuaro je, apo jo? Muzika është përcjellësi yt i besueshëm. Ndonjëherë e përjeton lehtë dhe tek ti ngjall një sërë emocionesh dhe dëshirash. Kjo është ajo muzikë që e dëgjon në përditshmërinë tënde, dhe muzikë që të argëton.

Por, çka ndodh me muzikën klasike? A është ajo pjesë e jetës tënde të përditshme? Pa të, ndonjëherë edhe do të kishe mundur, por ajo është njëjtë sikur ta kalojsh jetën pa shok të singertë. Ajo me ty flet, të shtyn, ngushëllon,

i fuqizon ndjenjat e tua dhe në zemrën tënde bën që të zotërojnë: e mira dhe e bukura. Që ta përjetojsh dhe kuptojsh muzikën e sejcilit zhanr, duhet që ta dëgjojsh me vëmendje, duke i'a zbuluar dalë – ngadalë fshehtësitë. Një pjesë të atyre fshehtësirave do t'i zbulojsh në këtë libër. Do t'i zgjerojsh njohuritë nga lëmia e shkrimit muzikor, formave muzikore, krijimtarinë e kompozitorëve të vendit dhe të huaj, dhe mundësitë e bujshme të zërit të njeriut dhe ansambleve korale. Hape librin dhe zbulo të gjitha fshehtësitë e saja. Vetëm në këtë mënyrë do t'a ndjejsh fuqinë e saj. Do të ndjejsh një përjetim të këndshëm . . .

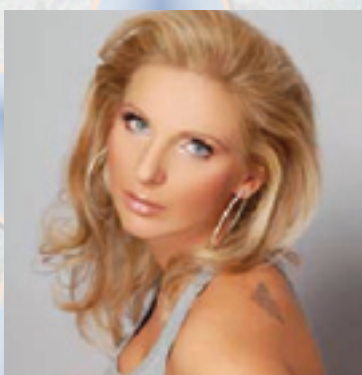
Autorët

Mundemi së bashku

Nga një rreze dielli krijuar
Si qielli i kaltërt, i pafund
Në këngë dhe libra të shenjtë
Këngën e hasim kudo dhe në çdo kohë.

Toshe Proeski

Verica Pandillovska

Si një ëndër e paharuar je ti
Nga gjyshërit tek nipat i lënë
Si një amanet i lashtë
Për jetë të lumtur dhe të lirë.

Për ty këndojmë
Këndo dhe ti me ne
Së bashku mundemi
Për ty mëmëdhe.

Beni Shaqiri

Ti më je si një përallë e bujshme
Parajsë në verë, mrekulli në dimër
Ke qenë, je dhe do të jesh
E vetmja, për të gjithë ne.

Adrijan Gaxha

Sillvi bend

Dario

Për ty këndojmë
Këndo dhe ti me ne
Së bashku mundemi
Për ty mëmëdhe.

Përkrahja jonë janë përqafimet e tua
Agimi i parë, netë me yje
Ti jeto,
emri yt me shekuj të jehojë.

Aleksandar Mitevski

Aktivitete:

1. Ndjenjat e tua për atdheun përshkruaji nëpërmjet vizatimit.
2. Hulumto për interpretuesit vokal të këngëve dhe përgatit një album muzikor.

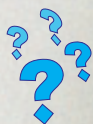
Dragan Shupleski

Dragan Shupleski (1933 – 2001) është artist i muzikës. Tërë jetën e tij i'a përkushtoi muzikës vokale duke punuar si dirigjent koral. Ishte profesor i rregullt në Fakultetin e artit muzikor në Shkup, pedagog i spikatur dhe kompozitor. Ka lënë gjurmë të thella në sferën e artit të interpretimit në lëmin e këndimit koral. Duke dashur ti japë rrënjë edhe më të thella folklorit maqedonas, ai bëri një numër të madh të përpunimeve të këngëve popullore.

Numri i madh i aranzhimeve të pjesëve të tija janë një zgjedhje shumë e mirë e repertoareve të koreve të fëmijëve, të të rinjve dhe të rriturve. Ai në mënyrë të palodhshme punoi dhe kontribuoi në zhvillimin e këndimit koral. Përvojën e parë si dirigjent koral të korit të fëmijëve e mori që nga periudha kur ai ishte ende nxënës. Kështu , vazhdoi me punën e tij dhe më 1951 e formoi korin e fëmijëve të Radio Shkupit , më pas korin akademik “Mirçe Acev”, korin e të rinjve me përbërje të femrave pranë QKR, korin e fëmijëve “Razvigorçe”, korin e RTVM me të cilin punoi deri në vitin 1990.

Profesori Shupleski e botoi edhe librin e tij “ Arti i këndimit koral – kori dhe dirigjenti koral”. Libri, tek ne, është vepër e parë e literaturës muzikore e këtij lloji. Për nder të veprimtarisë së tij artistike, kori i Fakultetit të arriti muzikor në Shkup (FAM) e mban emrin e tij.

A e keni të njohur ?

Organizohet garë Internacionale e koreve të femrave dhe të përziera. Gara e mban emrin Dragan Shuplevski, simbol i kulturës korale maqedonase, artist i cili tërë jetën e tij i'a përkushtoi muzikës korale.

Kapriço maqedonase

Këngët popullore, me përmbajtje të ndryshme kanë qenë inspirim dhe shtytje për krijimtarinë e kompozitorit Dragan Shuplevski. Kapriço maqedonase është vepër për muzikë instrumentale. Versioni origjinal është shkruar për përbërje kamertale – violinë dhe piano.

Karakteristikë kryesore e kompozicionit Kapriço maqedonase janë ritmika jo e njëtrajtshme, melodia vallëzuese dhe dinamike. Nëpërmjet këtyre elementeve muzikore, kompozitori me sukses përshkruan veçoritë karakteristike të rinisë dhe dashurisë.

Mos e shit Koljo çifligun

Popullore

He си го про-да-вај Ко-љо чиф- ли- гот— ма - ма не ме да - ва Ко - љо за те - бе
Mos e shit Koljo çifligun, nëna nuk më jep Koljo për ty,

по ме - а - ни о-диш Ко-љо руј-но ви-но пи- еш- до-ма ра-но не си о-диш да спи- еш-
Nëpër mejhane Koljo verë pin, në shtëpi herët nuk shkon te flesh.

Колку ти чинат Кољо овците,
толку ми чинат Кољо очите

рефрен:

По меани одиш Кољо,
рујно вино пиеш,
дома рано не си одиш
да спиеш

Sa të kushton Koljo bagëtia,
aq më vlejné Koljo sytë e mi.

Refren :

Nëpër mejhane Koljo verë pin,
në shtëpi herët nuk shkon te
flesh.

Detyra:

1. Emërto llojin e veprës muzikore sipas mënyrës së interpretimit.
2. Në cilin grup të këngëve popullore bën pjesë kënga të cilën e dallon në këtë vepër muzikore.

Zgjerimi i vëllimit të toneve

Le të përkujtohem:

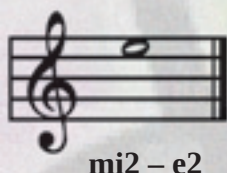
Detyra:

1. Emërto notat e mësuara me emra solmizimi dhe alfabeti.
2. Gjeji notat me të njëjtin emër , në vende të ndryshme të pentagramit.

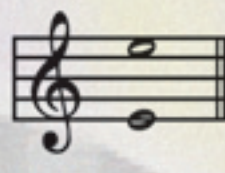
Vendndodhja e notës mi2 – e2

mi1 – e1

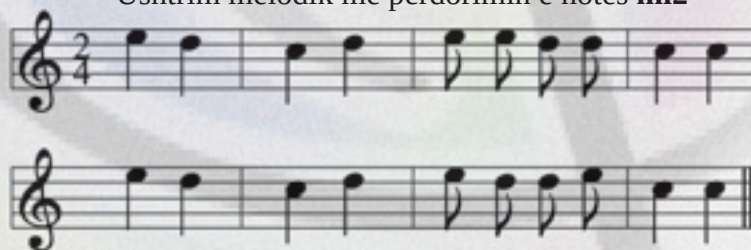

mi2 – e2

- Nota mi2 – e2 shënohet në fushën e katërt të pentagramit.
- Nga nota mi1 – e1 është në distancë prej tetë gradëve për telartë (oktava).

Ushtim melodik me përdorimin e notës **mi2**

Detyra:

1. Gjeje notën mi – 2 në ushtrimin e dhënë.
2. Emërto vlerat e notave të notës mi – 2 në ushtrimin e dhënë.

Fa 2 – F2

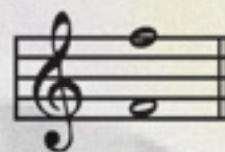
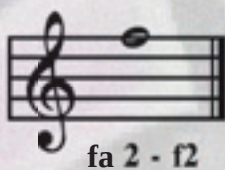
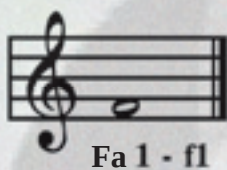
Le të përkujtohem:

Detyra:

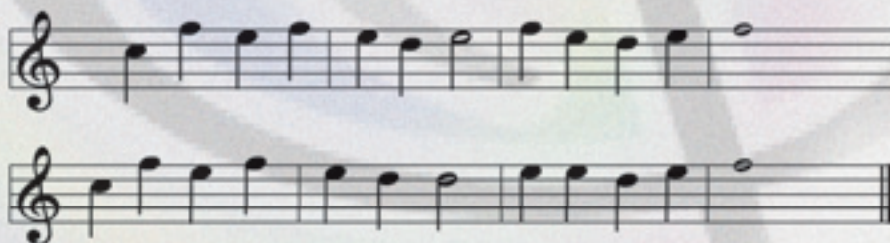
1. Gjeji notat me të njëjtin emër , në vende të ndryshme të pentagramit.

Vendëndodhja e notës fa2 – f2

- Nota fa 2 – f2 shënohet në vijën e pestë të pentagramit.
- Nga nota fa1 – f1 është në distancë prej tetë gradëve për telartë (oktava).

Ushtrim melodik me përdorimin e notës **fa2 – f2**

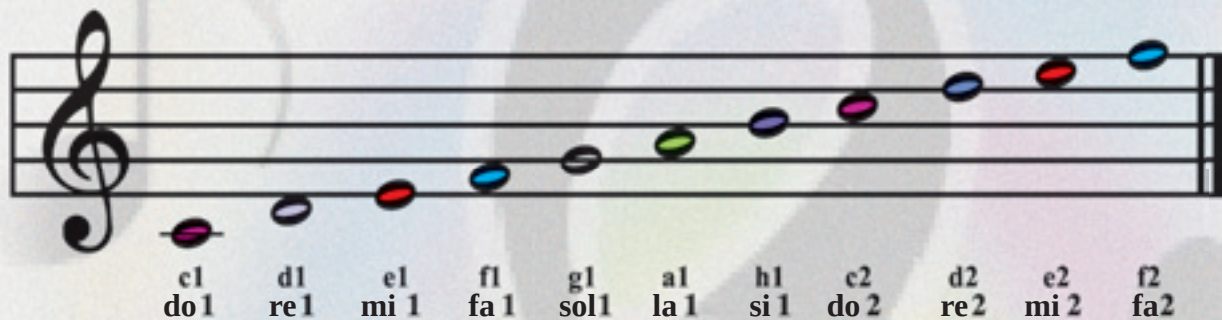
Detyra:

1. Numëro masat kohore në të cilën është përfshirë nota fa2 – f2.

Sol2 – G2

Le të përkujtohem:

Detyra:

1. Gjeji notat me të njëjtin emër , në vende të ndryshme të pentagramit.

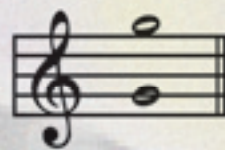
Vendndodhja e notës sol2 – g2

sol 1 - g1

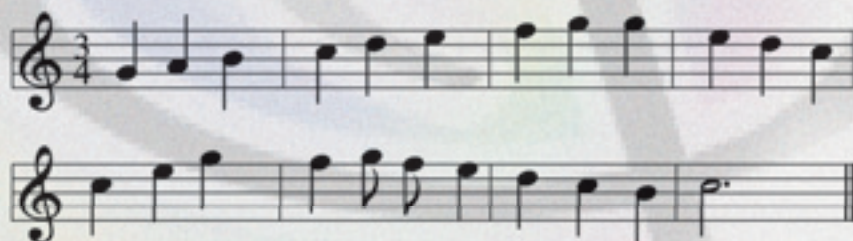

sol2 - g2

- Nota sol2 – g2 shënohet mbi vijën e pestë të pentagramit.
- Nga nota sol1 – g1 është në distancë prej tetë gradëve për telartë (oktava).

Ushtrim melodik me përdorimin e notës **sol2 – g2**

Detyra:

1. Gjeje notën **sol2 – g2** në ushtrimin e dhënë.
2. Emërto vlerat e notave të notës **sol2 – g2** në këtë ushtrim.

Përdorimi i notës mi2 në këngë

Elenë, bijë

popullore

Е - ле - но ќер - ко Е - ле - но
E le në bijë, E le në

ти е - дна на мај - ка
Ti e vetmja e nënës

што сто - иш ќер - ко што ми - слиш
Çka ke bijë, çka mendoresh

што кни - га пи - шу - - - ван
Çfarë libri ti shkruan.

Пишувам мајко, пишувам,
во градот Едрене,
Едрене, мајко, Едрене,
на моето либе.

Shkruaj nënë, shkruaj
Në qytetin Edirne
Edirne nënë, Edirne
Të dashurit tim.

Да купи мајко, да купи,
за мене капела,
капела, мајко, капела,
од триста гроша.

Të blejë nënë, të blejë,
Për mua kapelë,
Kapelë nënë, kapela,
Me treqind groshë.

Detyrë:

1. Në tekstin notal të këngës gjeje notën **mi2**.
2. Nëpërmjet këngës “Elenë, bijë” dëgjoje lartësinë e tonit **mi2**.

Përdorimi i notës fa2 në këngë

Eja të ikim Vase

popullore

Aj da be-ra - me mo - ri Ba-ce aj da be - ra - me
Eja të ikim Vase, eja të ikim

aj da be-ra - me ————— gra - da Co - lu - na
Eja të ikim në Sollun

Там ќе најдеме мори Васе
там ќе најдеме,
там ќе најдеме
мома Спасија.

Atje do gjejmë moj Vase
Atje do gjejmë,
Atje do gjejmë
Vashën Spasija.

Мома Спасија мори Васе,
мома Спасија,
мома Спасија
болна легнала

Vasha Spasia moj Vase,
Vasha Spasija,
Vasha Spasija
E sëmurë ka rënë.

Detyrë:

1. Gjeje notën fa2 në tekstin notal të këngës.
2. Nëpërmjet këngës “Eja të ikim Vase” dëgjo lartësinë e tonit fa2.

Përdorimi i notës sol2 në këngë

Sa mirë dhe këndshëm

Popullore

Што ми е ми-ло ем дра - го, на - Стру-га ду-кан да и - мам
Sa mirë dhe këndshëm, në Strugë dyqan të kem
оф ле-ле, ле-ле ле-ле, ли - бе - ле, ср - це-то ми го џа-нам и - зго - ре.
Of le le le le le le le le , zemrën se'ç ma dogje,

На Струга дуќан да имам на кепенците да седам.
Оф леле леле либе ле срцето ми го џанам изгоре.
На кепенците да седам струшките моми да гледам.
Оф леле леле либе ле срцето ми го џанам изгоре.
Струшките моми да гледам како ми одат на вода.
Оф леле леле либе ле срцето ми го џанам изгоре.

Në Strugë dyqan të kem dhe pranë liqenit të ri
Of le le le le le le le le , zemrën se'ç ma dogje,
Pranë liqenit të ri dhe vasha strugane të shikoj
Of le le le le le le le le , zemrën se'ç ma dogje,
Vasha strugane të shikoj, se si në ujë po shkojnë
Of le le le le le le le le , zemrën se'ç ma dogje.

Detyrë:

1. Gjeje notën sol2 në tekstin notal të këngës.
2. Nëpërmjet këngës “Sa mirë dhe këndshëm” dëgjo lartësinë e tonit sol2.

Shkallët tonale dur

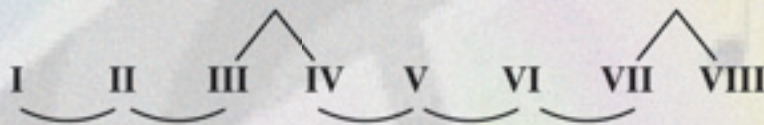

Le të përkujtohem:

Shkalla C – dur e ka marrë emrin sipas tonit alfabetik fillestar C.

Çdo shkallë dur ka këtë radhitje të toneve dhe semitoneve:

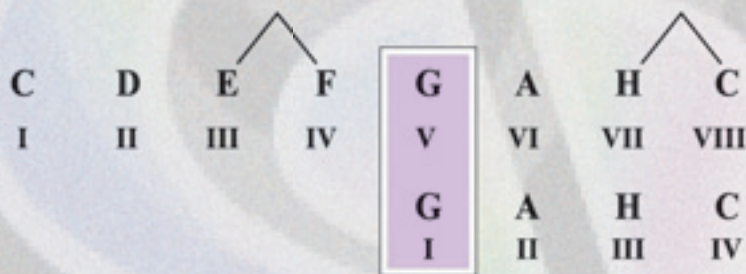
Shenja për ton të plotë

Shenja për semiton (gjysëmton)

Për t'u formuar shkallë tjetër dur, grada e V – të e shkallës C – dur bëhet e I – ra për shkallën e re tonale.

Për radhitjen e rregullt të toneve dhe semitoneve (ndërmjet gradëve III – IV dhe VII – VIII) të shkallës së fituar, është e nevojshme që të ndërohet lartësia e tonit të gradës së VII – të.

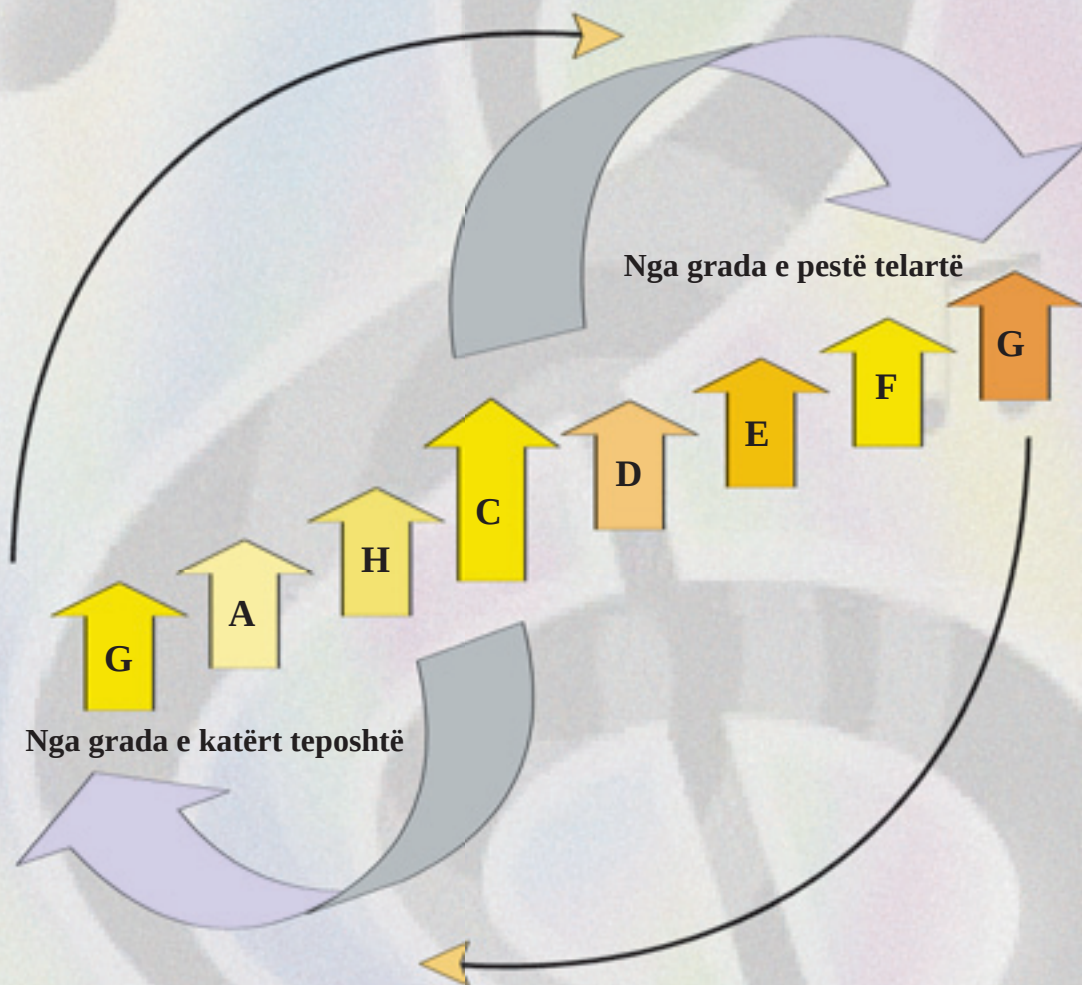
Shenja # (diez) e ngrenë notën për një gjysëmton.

Tonet e ngritura e marrin prapashtesën is.

Për shembull : *d-cis, d-dis, e-eis, f-fis. g-gis, a-ais, h-his.*

Mënyra e ndërtimit të shkallëve dur me dieza

Shkallën e parë dur e ndërtojmë nga grada e V – të e shkallës C – dur (pesë gradë telartë, ose katër gradë teposhtë nga toni C). Nga shkalla e rikrijuar, mënyra për zbulimin e shkallëve të reja dur me shenja të cilat e ngrenë notën për një semiton (diezi) , është e njëjtë.

Mbaj në mend!

1. Shkallët dur ndërtohen nga grada e V – të telartë ose nga grada e IV – të teposhtë, prej shkallës paraprake.
2. Në shkallët dur, semitonet (gjysmëtonet) ndodhen ndërmjet gradëve III – IV dhe VII – VIII.

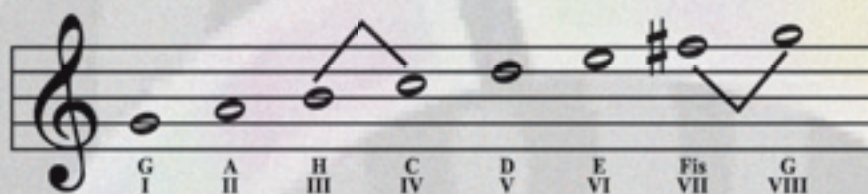
Shkalla G – dur

Toni i cili gjendet në gradën e V – të të shkallës C – dur është toni G. Me radhitjen e toneve nga grada e V (pestë) e shkallës C – dur do të ndërtojmë një shkallë të re -G – dur. Toni G do të jetë toni fillestar për shkallën e re të krijuar.

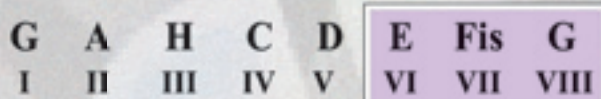

Në shembullin e dhënë, radhitja e semitoneve nuk është vendosur në mënyrë të rregullt. Mënyra e rregullt e semitoneve në shkallët dur është ndërmjet gradëve III – IV dhe VII – VIII.

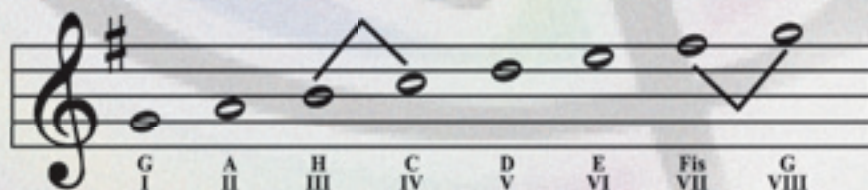
Për të fituar radhitje të rregullt të toneve dhe semitoneve, toni F (grada e VII – të) ngritët për gjysmëton me parashenjën $\sharp$ diez në fis.

G-dur

Në literaturën muzikore praktikohet që parashënja **fis** të shënohet menjëherë pas çelësi i fiolinës të vijës së pestë nga pesëvijësha.

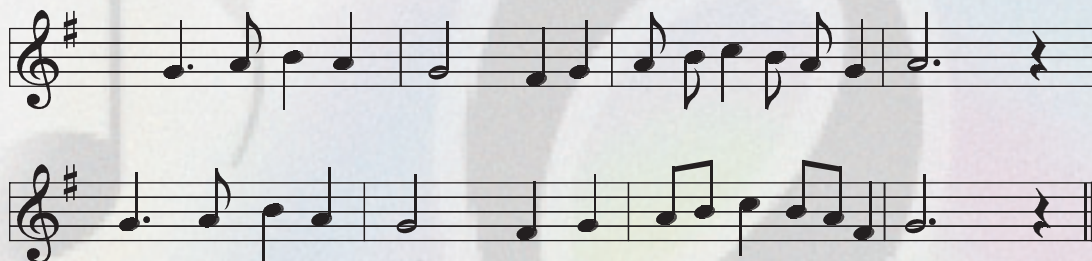

Mbaj në mend!

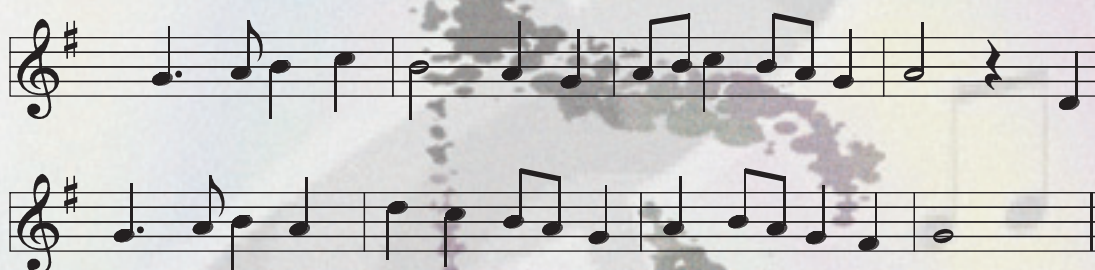
1. Shkallët emërtohen sipas emrit alfabetik të notës e cila ndodhet në gradën e parë.
2. Shkalla G – dur ka vetëm një ton të ngritur – fis në gradën e VII – të.

Ushtrime melodike në G – dur

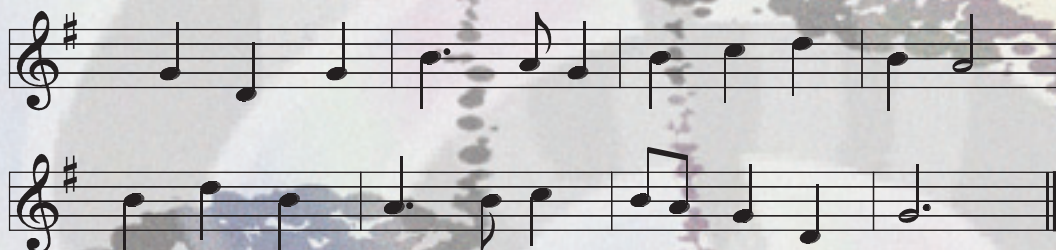
Ushtrimi melodik nr.1

Ushtrimi melodik nr.2

Ushtrimi melodik nr.3

Ushtrimi melodik nr.4

Detyra:

1. Këndo ushtrimet me emërtimin e notave.
2. Gjeji notat ndërmjet të cilave ekziston largësia prej gjysmë toni (semitoni).
3. Përcakto gradët e notave që ndodhen në fillim dhe në fund të ushtrimeve.

Nota dhe pushimi i notës gjashtëmbëdhjetëshe

 Le të përkujtohem:

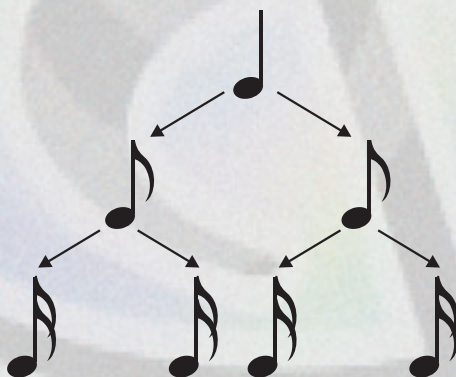
Notat	kohëzgjatja	pushimet
	4	
 	2	
   	1	
       	$\frac{1}{2}$ Të rrahura	

Detyra:

1. Emërto vlerat e notave muzikore dhe pushimeve.
2. Lexo kohëzgjatjen e të vlerave të dhëna të notave.

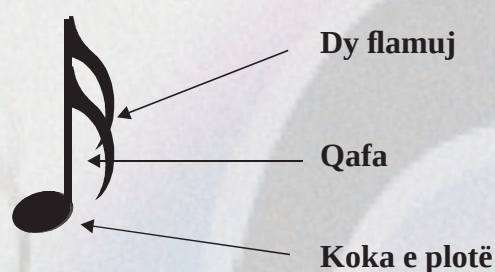
Kur nota katërshe ndahet në katër pjesë të barabarta fitohet vlera e notës gjashtëmbëdhjetëshe.

Nota gjashtëmbëdhjetëshe
rrahur

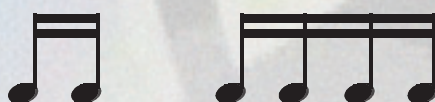
zgjat sa një katërshe në një të

Nota gjashtëmbëdhjetëshe shënohet kështu:

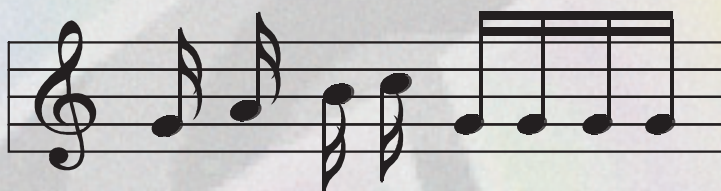

Ose

a) nëse ndahet në dy ose më tepër në grup , shënohet kështu:

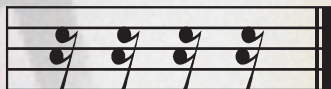

b) në pentagram shënohet kështu:

c) lexohet dhe lexohet kështu:

Pushimi i cili zgjat sa nota gjashtëmbëdhjetëshe , është pushimi i notës gjashtëmbëdhjetëshe. Shënohet kështu: , kurse në pentagram kështu:

Mbaj në mend!

Në një të rrahur ekzistojnë katër nota dhe pushime gjashtëmbëdhjetëshe.

Vajti Rumena pas ujit të ftohtë

(sipas veshit)

popullore

По - шла Ру - ме - на, на во-да сту - де - на
Vajti Rumena pas ujit të ftohtë

о - здо - ла и - де, ед - но лу - до мла - до ле - ле,
Nga poshtë po vjen një i ri çapkën

о - здо - ла и - де, ед - но лу - до мла - до.
Nga poshtë po vjen një i ri çapkën

Пошла Румена на вода студена, x2
Оздола иде едно лудо младо. x2
Кажи Румено што да ти направам? x2
Стомни да ти скршам други ќе си купиш. x2
Најдобро е Руме јас да те целивам. x2
Целувка со пари не се купува. x2

Vajti Rumena pas ujit të ftohtë x2
Nga poshtë po vjen një i ri çapkën x2
Trego Rumena çka të bëj? x2
Vorbën ta thej dhe tjetër të blej x2
Më mirë është Rume unë të shikoj x2
Se shikimi për ty nuk blihet dot x2.

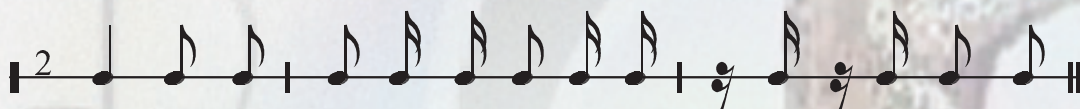

Detyra:

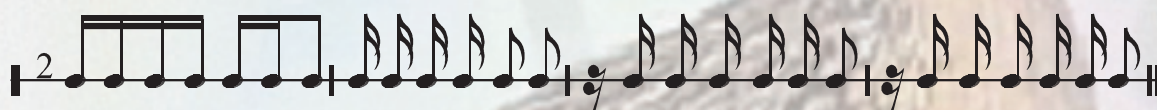
1. Lexo tekstin notal të këngës me intonacion të njëjtë.
2. Emërto shkallën në të cilën është shënuar kënga.

Përdorimi i notës dhe pushimit të notës gjashtëmbëdhjetëshe

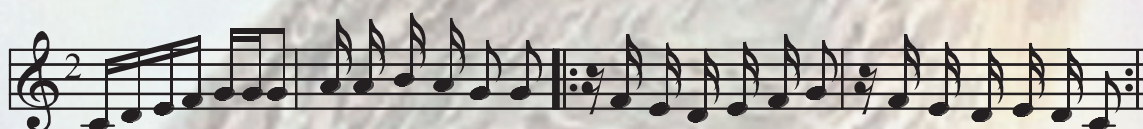
1. Ushtrim ritmik

2. Ushtrim ritmik

3. Ushtrim melodik

4. “Elelica – pepelica” (ushtrim melodik)

E -le -li -ca pe - pe - li - ca, do -ma -za -re do -ka -ta -re
е-ле-ли-ца пре-пе-ли-ца, до-ма-за-ра до-ка-та-ра

е-ле-ли-ца пре-пе-ли-ца, до-ма-за-ра до-ка-та-ра
E -le -li -ca pe - pe - li - ca, do -ma -za -re do -ka -ta -re

Detyra:

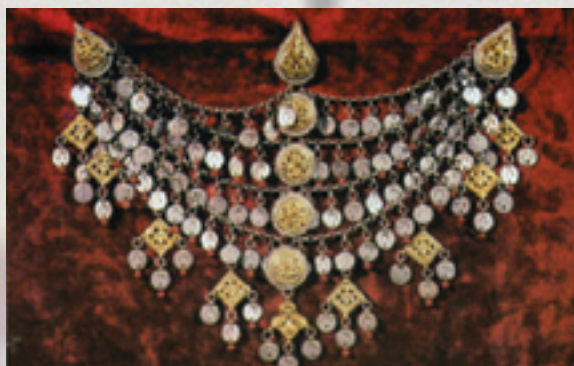
1. Interpretu ushtrimet saktë sipas ritmit dhe melodisë.
2. Këndo ushtrimin melodik “Elelica, pepelica” me rrokje neutrale – ta;
3. Me përdorimin e IT (programit muzikor) ndërto ushtrim ritmik me përdorimin e notave dhe pushimin e notës gjashtëmbëdhjetëshe.

Krijimtarija bashkëkohore maqedonase

Gjysma e dytë e shekullit të njëzet, është periudha kur një grup i krijuesve bashkëkohor artistik figurativ dhe muzikor, e karakterizojnë fillimin e artit bashkëkohor në Maqedoni. Kompozitorët e asaj periudhe ishin Risto Avramovski, Stojan Stojkov, Tomislav Zografski, Toma Proshev dhe të tjerë, kurse nga arti figurativ do t'i përmendim Nikolla Martinovski, Petar Mazev, Dimçe Protugjer dhe të tjerë.

Krijimtaria popullore, folkloristike, gjithnjë e më tepër bëhet inspirim në krijimtarinë e veprimtarëve letrarë maqedonas. Shkrimtari Andreja Kitevski i përshkruan mënyrat më të vjetra të veshjeve nga Bibla, në krijimtarinë popullore maqedonase, në lavditë, besimet dhe këngët popullore.

Të ashtuquajturit grupa e tretë e shkrimtarëve maqedonas, në mesin e të cilëve edhe Zhivko Çingo, Petre M. Andreevski, Jovan Pavlovski, Mihail Renxhov dhe të tjerë, në literaturën bashkëkohore e sjellin mitin dhe fantastikën.

Regjisori Milço Mančevski me filmat : “ Para shiut”, “ Pluhuri”, “Hijet” dhe realizime tjera filmike , la gjurmë në artin filmik maqedonas dhe botëror.

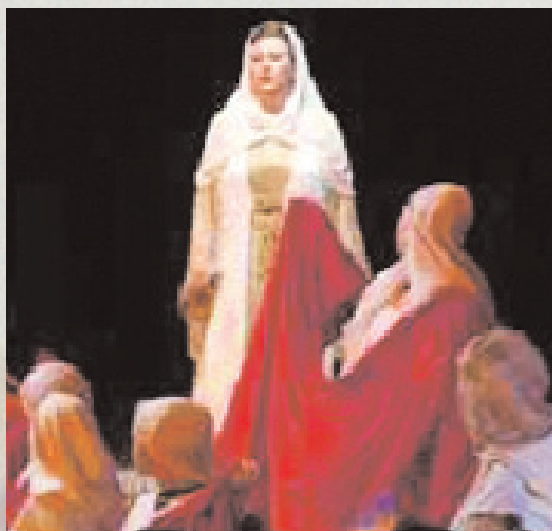
Risto Avramovski

Risto Avramovski (1943 – 2007) është kompozitor maqedonas. Është i lindur në Sellce, në rrethin e Strugës.

Në muzikën e tij, me një gjërësi dhe mundësi të të shprehurit, i potencon thekset dramatike. Gjuha e tij muzikore është e qetë, përkundër ndikimeve të mëdha të kohës kur ai jetoj dhe krijoi. Ai nuk eksperimentoi me muzikën, ashtu siç eksperimentuan kompozitorët bashkëkohanikë të tij. Është autor i më tepër se qindra zhanreve dhe llojeve të ndryshme muzikore: oratoriumeve, kantatave, kompozicioneve koncertale, muzikës filmike, muzikës për shfaqje teatrale, radio – drama dhe serialeve televizive. Ka shkruajtur edhe për përbërje kamertale dhe ansamble korale.

Nga veprat e tija të fundit do t’i përmendim” Lidija nga Maqedonia”, e cila është punuar me motive nga bibla dhe me libreto te Jordan Plevnesh – it.

Skenë nga opra “ Lidija nga Maqedonia”.

Përgjatë krijimtarisë së tij, është fitues i shumë çmimeve dhe lëvdatave: 11 – Tetori – për vepër jetësore, 13 Nëntori – çmimi i qytetit të Shkupit, Luftëtari i ri, 4 korriku, Pançe Peshev, etj.

Elelica prepelica

Për kor të fëmijëve

Një pjesë të krijimtarisë së tij, kompozitori Risto Avramovski i'a ka kushtuar moshave më të reja – fëmijëve.

Kompozimi Elelica prepelica, është kompozim koral për kor të fëmijëve.

I inspiruar nga numëroret fëmijërore ai shkroi një kompozim koral. Baza e kësaj pjese është ritmi dinamik. Nëpërmjet kësaj karakteristike, ai në mënyrë shumë të qartë dhe të thjeshtëzuar e pasqyron lojën fëmijërore e cila është e mbushur me shumë hare, kënaqësi dhe zënka fëmijërore.

Kor fëmijësh

Detyra:

1. Cili element folklorik është paraqitur në këtë pjesë vokale.
2. Dalloni fjalën e shpejtë në këtë pjesë.

Dashuri vëllazërore

(sipas veshit)

W.A.Mocart
(1756 – 1791)

Përktheu: Gjorgji Stalev

По - дај ра - це----друж - бо ми - ла, в'знак за брат - ска љу - бов
Shtie dorën, shoku im, në shenjë të dashurisë

чес - на: Нап - ред, нап - ред, нап-ред! Не - ка не - ка ек - не
vëllazërore, Përpara, përpara, përpara, le të jehojë kjo

друж - на --- пес-на та - му кај---- што та - га ---- би - ла! Ве - чно
këngë vëllazërore, Atje ku dhimbja ka qenë.

да и слу-шам јас---- свон. Веч - но да и слу-шам јас---- свон.
t'ia dëgjojmë jehonën, Përgjithmonë t'ia dëgjojmë jehonën.

Aktivitete:

1. Shkruaj një ese ose puno një vizatim mbi temën “ dashuria” ose “ shoqërorëzimi”.

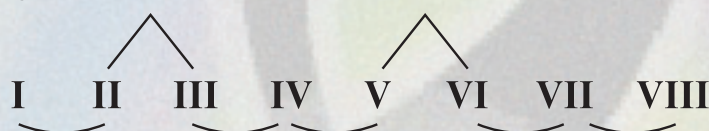
Shkallët tonale mol

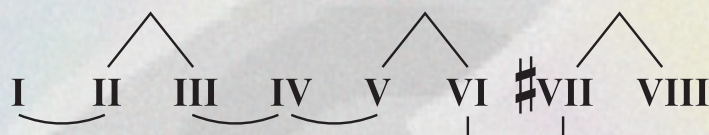
Le të rikujtohem:

Ekzistojnë tri lloje të shkallëve mol: natyror, harmonik dhe melodik. Shkallët mol, ashtu edhe si shkallët dur, i dallojmë sipas radhitjes së toneve dhe semitoneve.

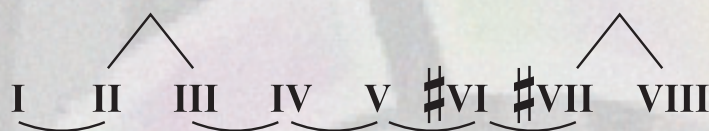
Lloji natyror i shkallës mol:

Lloji harmonik i shkallës mol:

Lloji melodik i shkallës mol telartë:

Lloji melodik i shkallës mol teposhtë:

Kur toni i gradës së VI – të i shkallës dur bëhet toni i I – rë , atëherë formohet shkalla mol.

C-dur Shkalla

C	D	E	F	G	A	H	C
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII

a-moll Shkalla

a	h	c	d	e	f	g	A
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII

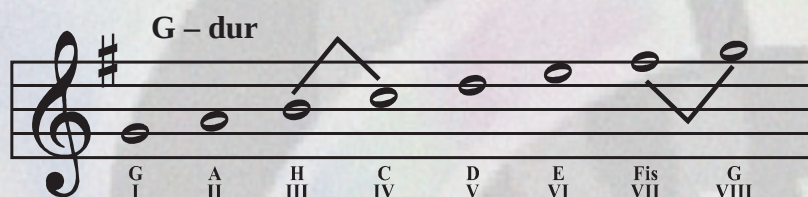
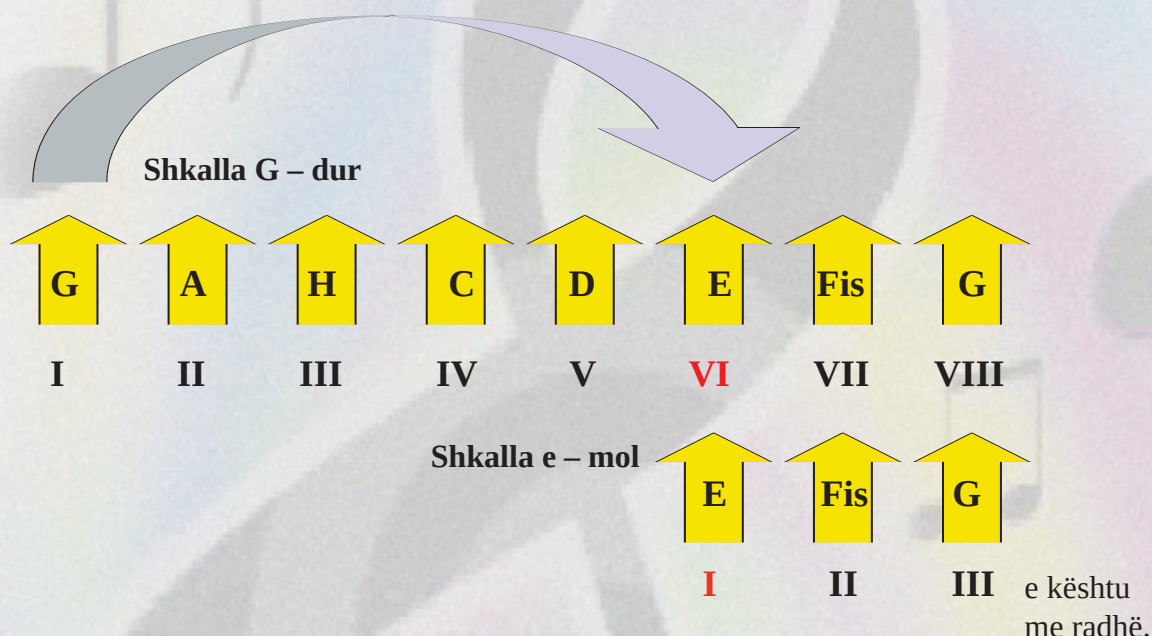
Mbaj në mend!

- Shkallët mol ndërtohen nga nota që ndodhet në gradën e VI – të të shkallës dur.

Lloji natyror i shkallës mol

Shkalla e – mol

Nga grada e VI – të e shkallës G – dur , nga toni e formohet shkalla tonale e – mol.

Radhitja e toneve dhe semitoneve në shkallën mol – natyror, është e njëjtë si për teposhtë ashtu edhe për telartë.

Mbaj në mend!

Shkalla e – mol natyror ka një ton të ngritur fis.

Aktivitete:

1. Këndo shkallën e – mol natyror për teposhtë dhe telartë.
Shëno shkallën e – mol natyror në fletore me pentagram.

Lloji harmonik i shkallës mol

Shkalla e – mol harmonik

Le të rikujtohem:

Radhitja e toneve dhe semitoneve në llojin e shkallës mol – harmonik bëhet në këtë mënyrë:

Që të fitohet radhitja e rregullt e toneve dhe semitoneve në llojin e shkallës mol – harmonik, atëherë ngrihet toni i gradës së VII – të. Me këtë ndryshim fitohet largësia prej një toni e gjysëm ndërmjet gradëve VI – të dhe VII – të.

Shkalla e – mol lloji harmonik

Në shkallën e – mol lloji harmonik, ngritet toni i VII – të i gradës ku toni D shndërrohet në Dis.

Emrat e toneve janë:

e fis g a h c dis e

Mbaj në mend!

1. Shkalla e –mol lloji harmonik i ka të ngritura tonet fis dhe dis.

Aktivitete:

1. Këndo shkallën e – mol të llojit harmonik teposhtë dhe telartë.
2. Shëno shkallën e- mol lloji harmonik në fletore me pentagram.

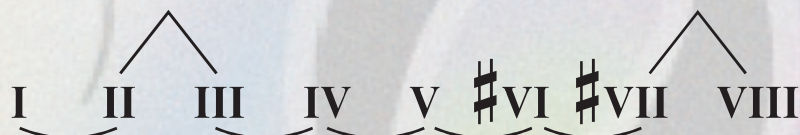
Lloji melodik i shkallës mol

Shkalla e - mol

Le të rikujtohem:

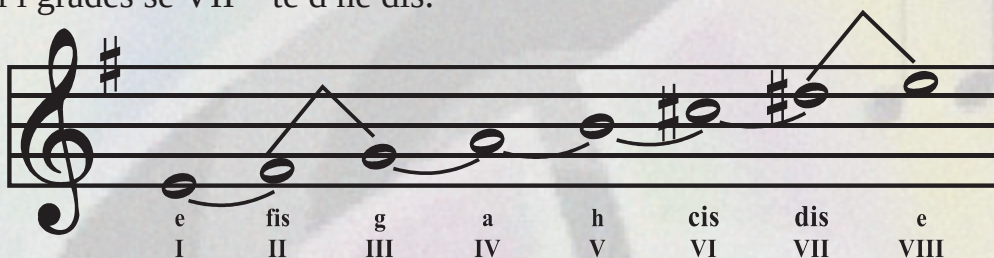
Radhitja e toneve dhe semitoneve në llojin e shkallës mol – melodik bëhet në këtë mënyrë:

Që të fitohet radhitja e rregullt e toneve dhe semitoneve në llojin e shkallës mol – melodik, atëherë ngrihet toni i gradës së VI – të dhe të VII – të.

Shkalla e – mol lloji melodik – telartë

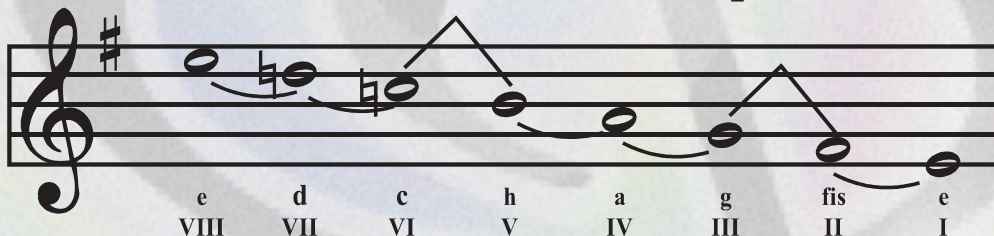
Në shkallën e – mol melodik ngrihet toni i gradës së VI – të, c në cis, dhe toni i gradës së VII – të d në dis.

Shkalla e – mol lloji melodik, për teposhtë këndohet si lloji natyror.

Me përdorimin e shenjës bekuadër, tonet e ngritura të shkallës do të kthehen në gjendjen e tyre të mëparshme.

Shkalla e – mol melodik - teposhtë

Mbaj në mend!

Shkalla e – mol lloji melodik ka tri tone të ngritura fis, cis dhe dis.

Aktivitetet:

1. Këndo shkallën e – mol lloji melodik, telartë dhe teposhtë.
2. Shëno shkallën e mol lloji melodik në fletore me pentagram.

Përdorimi i shkallës e – mol natyror, harmonik dhe melodik

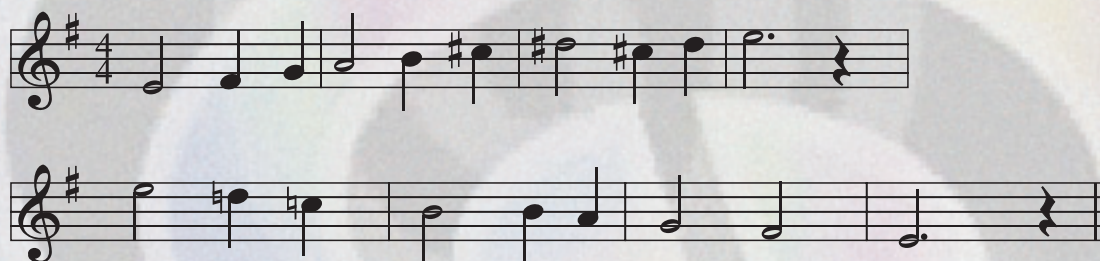
Shembulli 1 e – mol lloji natyror

Shembulli 2 e – mol lloji harmonik

Shembulli 3 e – mol lloji melodik

Shembulli 4

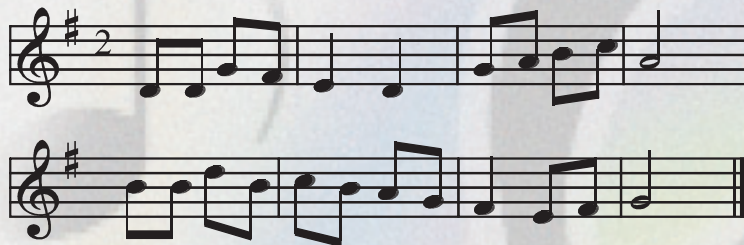
Aktivitetet:

1. Këndo ushtrimet melodike me tekst notal.
2. Gjeje tingëllimën e shkallës e – mol lloji : natyror, harmonik dhe melodik.

Ushtrime melodike në shkallën G

– dur dhe e – mol

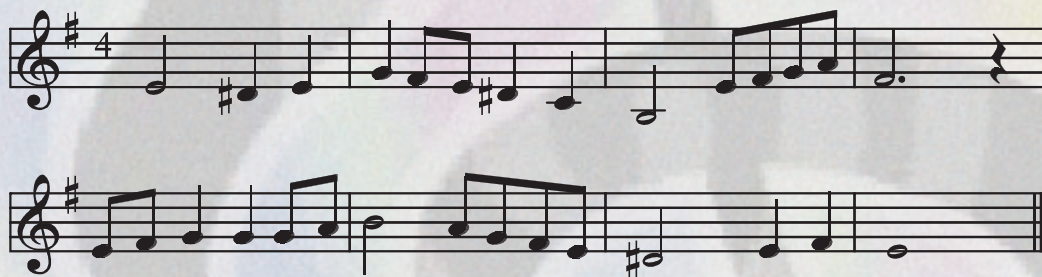
Shembulli 1

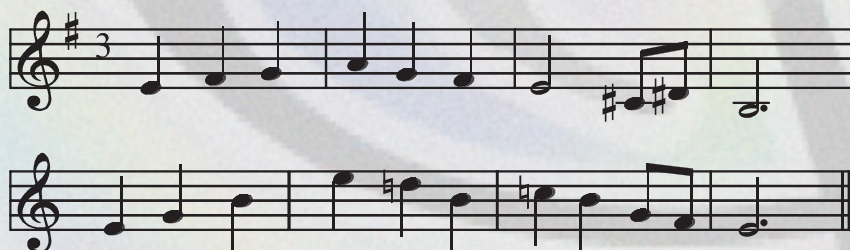
Shembulli 2

Shembulli 3

Shembulli 4

Aktivitetet:

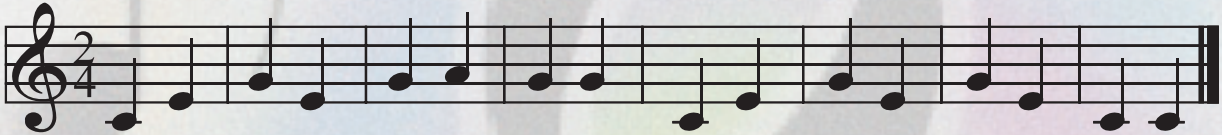
1. Këndo ushtrimet melodike me tekst notal.
2. Përcakto se cili nga këto ushtrime melodike është në shkallën e – mol dhe cili në shkallën G – dur.

Fjala muzikore

Le të rikujtohem:

Përcakto motivet dhe frazat në këngën “ Dimri”.

Зи - ма, зи - ма, сне - гот сне - жи, сту - дот сте - га се - кој бе - га.
Di - mër di - mër bi - e borë Ku je fshe - hur lu - le - bo - rë.

- Fjala letrare është e përbërë nga fjalët dhe tërësitë kuptimore.
- Fjala muzikore është e përbërë nga tërësitë muzikore të cilët janë: motivi dhe fraza.

Diagram illustrating the structure of the song "Dimri" into phrases and sentences.

Phrase 1: dimër (Зи - ма, Di - mër)

Phrase 2: dimër (Зи - ма, di - mër)

Phrase 3: bie (сне - гот, bi - e)

Phrase 4: borë (сне - жи, bo - rë)

Phrase 5: Ku je (сту - дот, Ku je)

Phrase 6: fshehur (сте - га, fshe - hur)

Phrase 7: lule (се - кој, lu - le)

Phrase 8: borë (бе - га, bo - rë)

The phrases are grouped into two sentences, each marked with a plus sign (+) and the word **FJALI**.

Mbaj në mend!

1. Fjala muzikore është mendim i rumbullaksuar muzikor që përbëhet prej dy frazave muzikore. Fjala mund të jetë e vogël dhe e madhe. Fjala e vogël përbëhet prej katër masave kohore, kurse fjalia e madhe ka tetë masa kohore.

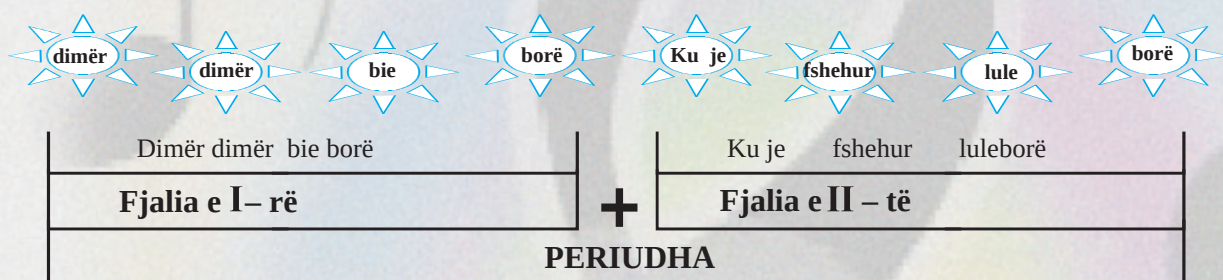

Detyrë:

Këndo fjalitë muzikore me tekst letrar dhe me nota.

Periudha

Ashtu sikur nga dy fraza muzikore ndërtoheshte një fjali muzikore, atëherë nga dy fjali muzikore do të ndërtohet një periudhë.

The diagram shows the musical notation for the phrase. It consists of two staves. The first staff is for the first clause, "Fjalja muzikore", and the second staff is for the second clause, "Fjalja muzikore". Above each staff are two star-shaped icons containing the words: "Dimër dimër" and "bie borë" for the first clause, and "Ku je fshehur" and "luleborë" for the second clause. Below each staff is the text "Fjalja muzikore". A plus sign (+) is placed between the two staves, and the result is labeled "PERIUDHA".

Mbaj në mend!

1. Periudha është e ndërtuar nga dy fjali muzikore të cilat plotësohen me njëra tjetrën dhe krijojnë një mendim të rrumbullaksuar muzikor. Fjalja e parë e periudhës të jep përshtypjen e pyetjes kurse fjalja e dytë – të përgjigjes.

Detyrë:

1. Këndoje këngën “Dimër” vëreji ndryshimet melodike ndërmjet fjalisë së parë dhe të dytë.
2. Përcakto se në cilën gradë përfundon fjalja e parë dhe e dytë e periudhës.

Përdorimi i tërësive muzikore në këngë

Kënga e të rinjve

popullore

И - гра - ле ер - ге - ни на - но - ви - чар - да - ци
Vallëzojnë djemtë e rinj Të gëzuar shumë

вик - на - ле де - вој - че о - ро да им во - ди
Thërrasin vajzat e reja Me ta që të luajnë.

Detyra:

1. Dallo, emërto dhe këndo tërësitë muzikore: motivin, frazën dhe fjalinë nga kënga "Kënga e të rinjve".

Përdorimi i tërësive muzikore në këngë

Aktivitete:

1. Ndahuni në dy grupe. Njëri grup le ta këndojë fjalinë e parë muzikore kursë grupi i dytë – fjalinë e dytë muzikore.

Kënga e të rinjve

popullore

И - гра - ле ер - ге - ни на - но - ви - чар - да - ци
Vallëzojnë djemtë e rinj Të gëzuar shumë

вик - на - ле де - вој - че о - ро да им во - ди
Thërrasin vajzat e reja Me ta që të luajnë.

Detyrë:

1. Emërto tërësinë muzikore që e ndërtojnë dy fjalitë muzikore.

Paraqitja skematike e periudhës

Aktivitete:

1. Bëhu kreativ dhe ndërto një tregim skematik të tërësisë muzikore – periudhës, me përdorimin e IKT, (bën integrimin me lëndët e tjera mësimore).

Këngë tradicionale angleze për Krishtlindjet

Melodia e kësaj kënge e ka prejardhjen nga një këngë e vjetër nga Velsi. Sipas të dhënave, për herë të parë është gjetur në përmbledhjet muzikore të harpistit nga Velsi John Parry Dall (1710 – 1782), por ekzistojnë edhe mendime të atilla se ajo e ka prejardhjen qysh prej kohërave më të hershme.

Ky kompozicion është ende pjesë e popullarizuar që

shërben si melodi vallëzuese në Vels. Poeti, John Ceiriog Hughes, e shkroi tekstin e parë për këtë melodi që e emëroi si “ Nos Galan” Mbrëmja e Vitit të Ri. Më vonë, nga ana e këngëtarëve folklorik, i’u shtua edhe strofa e mesme. Kjo melodi u bë shumë e popullarizuar kryesisht në shekullin e XVIII me atë që Mocarti, të njëjtën melodi e përdori në koncertin për duo violinë dhe piano.

Këngët origjinale të Krishtlindjeve kanë qenë të përcjellura me valle. Kisha nuk e ka lejuar këtë lloj vallëzimi folklorik, prandaj edhe meloditë e Krishtlindjeve ishin të ndara nga vallet folklorike, por edhe më tutje të njohura si këngë Krishtlindjesh. Me kalimin e kohës, teksti i këngës është ndryshuar, duke i’u përshtatur nevojave të rastit.

Teksti i popullarizuar anglez për këtë këngë Krishtlindjesh, nuk është përkthim nga gjuha e Velsit. Në kohën e ripërtrirjes Viktoriane të Krishtlindjes, kjo këngë u shpall edhe si këngë tradicionale angleze e Krishtlindjeve.

Verzioni i parë anglez u paraqit në “ The Franklin Square Song collection” , botuar më vitin 1881. Për popullaritetin e saj na flet fakti se kjo këngë këndohet dhe dëgjohet edhe sot e kësaj dite.

Detyra:

1. Përcakto tempon, dinamikën dhe karakterin e këngës.
2. Cilët këngë të Krishtlindjeve i këndon ti?
3. Hulumto për këngët dhe zakonet të cilat përdoren dhe këndohen në festën e Krishtlindjeve.

Këngë Krishtlindjesh

(me nota)

Muzika: Jane Koxhabashija
Përshtatja e tekstit : D. Buzharovski

Тив - ка ноќ, све - - - та ноќ,
Natë e qetë, natë e shenjtë

спи - е се вспо - кој мир.
Çdo gjë flenë në qetësi

Мај - ка Ма - ри - ја лу - ле - е син,
Nëna Marija dhe biri i saj

лам - - би кра - сат бо - жес - твен лик,
Lambat ndriçojnë me fytyrën engjëllore

слат - ко спиј во не - бе - сен мир,
Ëmbël flejë në qetësinë e pafund

слат - - ко спиј во не - бе - сен мир.
Ëmbël flejë në natën e qetë.

Тивка ноќ, света ноќ,
љубов сјај, поклон свет.
Зрачи слава од небесен свод,
Алелуја ангелски пој,
Исус Христос, Господов син.
Исус Христос, спасител наш!

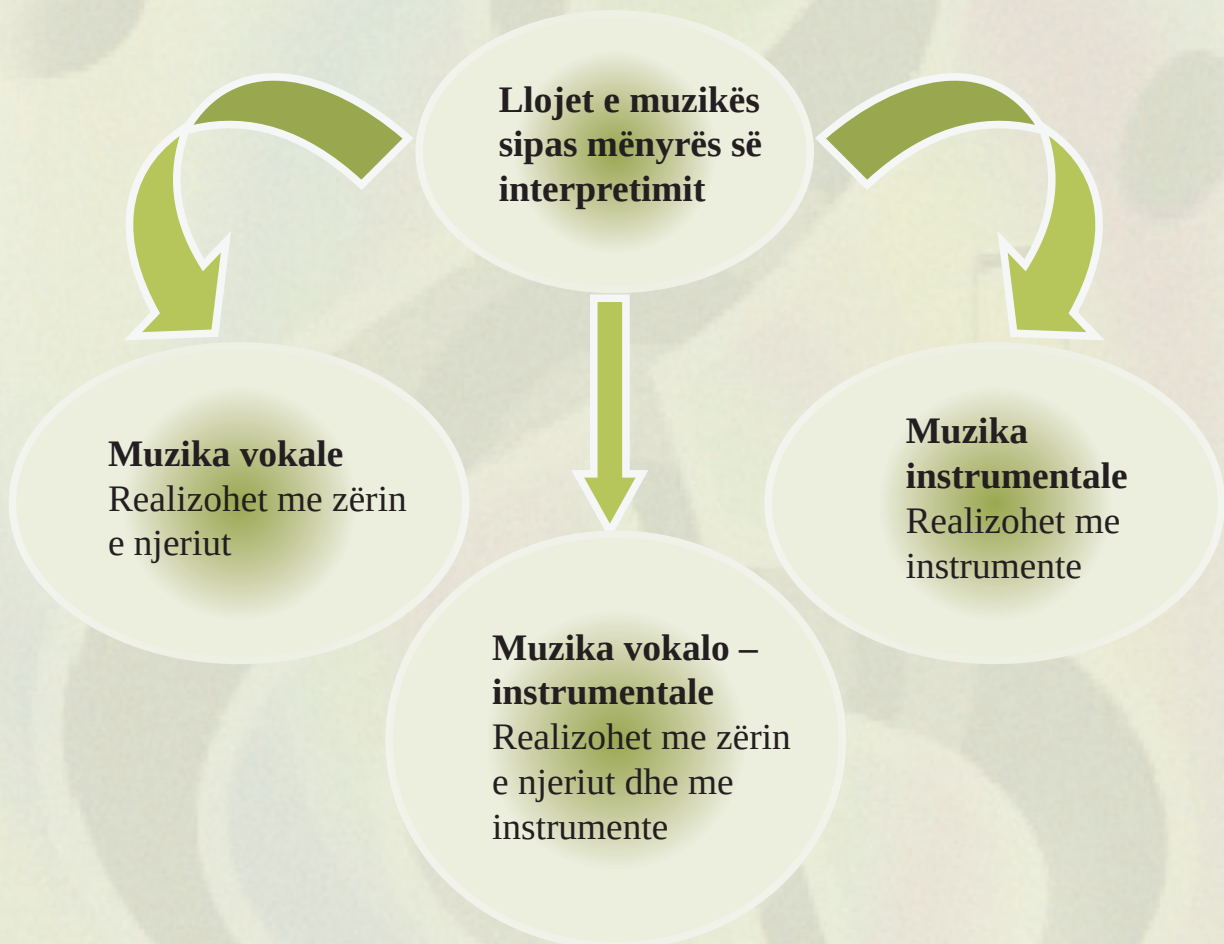
Natë e qetë, natë e shenjtë
Me plot dashuri dhe mirësi,
Nriçon mirësia anë e mbanë
Ndriçon dhe nuk ndalon,
Zoti i madh na jep mirësi,
Zoti i madh na jep dashuri.

Тивка ноќ, света ноќ,
почит драг, насмев благ.
твоето лице е божествен дар,
спас за нас в судбоносен час.
Исус Христос, Господов син.
Исус Христос, спасител наш!

Natë e qetë, natë e shenjtë,
Natë e madhe e pafund,
Ndriçon dhe nuk ndalon,
Ndriçon dhe nuk pushon,
Zoti i madh na jep mirësi,
Zoti i madh na jep dashuri.

Llojet e interpretimit muzikor

▶ Le të rikujtohem:

Mbaj në mend:

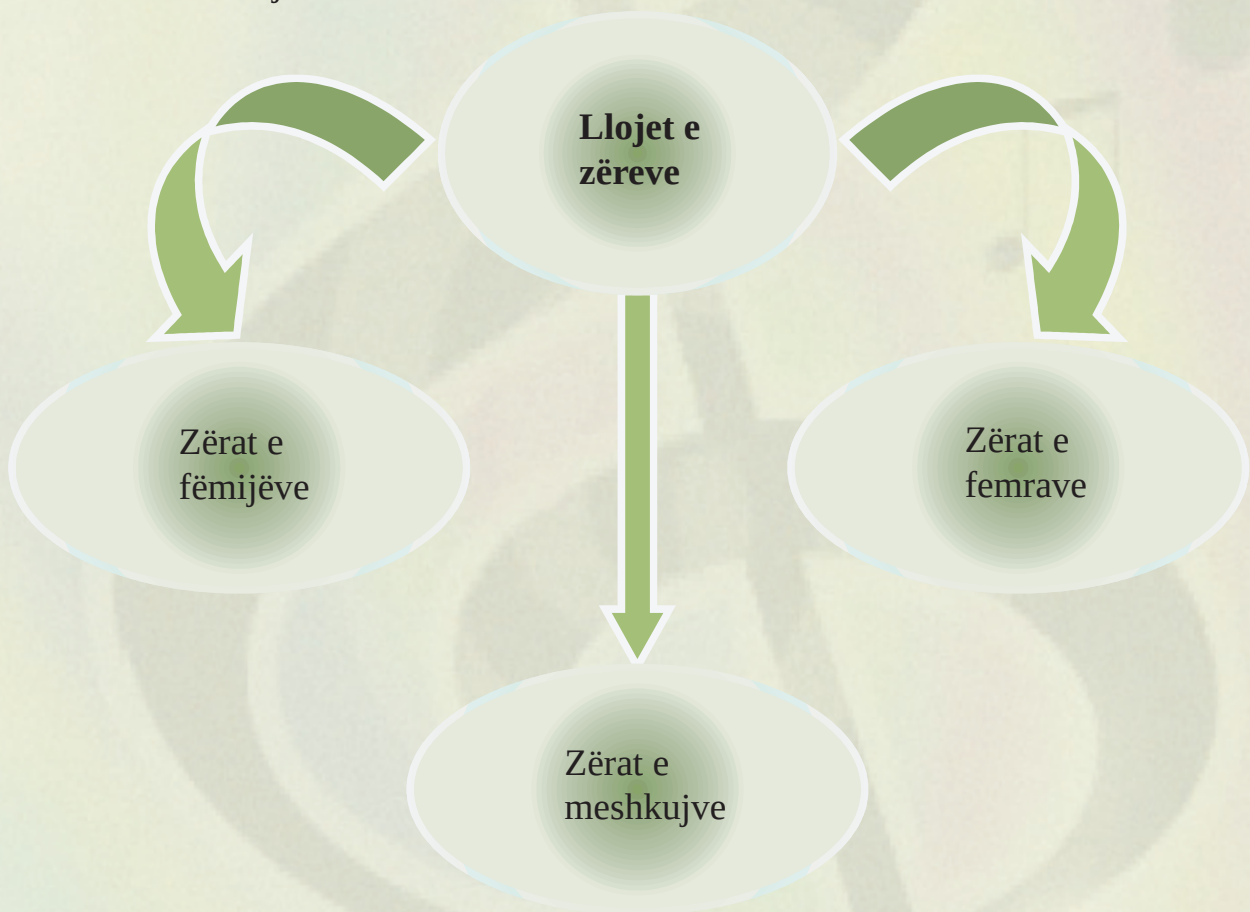
1. Ndarja kryesore e muzikës, sipas mënyrës së interpretimit bëhet në këtë mënyrë: muzika vokale, muzika instrumentale dhe muzika vokalo – instrumentale.

Muzika vokale dhe llojet e zëreve

Njerëzit kanë kënduar, këndojnë dhe do të këndojnë. Këndimi është pjesë e përditshmërisë sonë. Këndojmë të gjithë duke i dhënë fjalës një intonacion të veçantë, varësisht nga mundësitë e zërit. Kënga është njëra nga mënyrat nëpërmjet të cilës njeriu mund t'i shprehë ndjenjat dhe disponimet e tija. Mënyra më e thjeshtë e interpretimit është këndimi.

Muzika e cila realizohet me zërin e njeriut quhet muzika vokale.

Ekzistojnë tri lloje të zërave të njeriut : zëre të fëmijëve, të femrave dhe zëre të meshkujve.

Varësisht nga mundësitë e zërit të këngëtarit (vëllimit të toneve nga më të ulëtat deri te më të lartat), Zërat ndahen në të lartë, të mesëm dhe të ulët.

Mbaj në mend:

1. Muzika e cila realizohet me zërin e njeriut quhet muzika vokale.

Zërat e fëmijëve

Zërat e fëmijëve meshkuj dhe femra, ende nuk janë të formuar, dhe për këtë arsye, karakteristika e zërave të tyre vazhdimisht pësojnë ndryshime. Ata dallohen nga zërat e të rriturve sipas ngjyrës, fuqisë dhe lartësisë. Për këtë arsye edhe emërtohen si Zërat e fëmijëve.

Sipas mundësive të zërit, fëmijët mund të këndojnë tone me lartësi të ndryshme. Për këtë arsye ndarja themelore e zërave të fëmijëve bëhet në këtë mënyrë: zëra të lartë, të mesëm dhe të thellë.

Si interpretues dhe pjesëmarrës të përbërjeve vokale si dhe korale, fëmijët këndojnë në festivale të ndryshme : “ Trumcaku i artë”, “ Nota të larmishme”, “ Super yll”, “ Kalinka”, “ Si – Do” , etj.

Dame Kolarovski “ Nuk është e drejtë

Zëret e femrave

Zëret e fëmijëve femra, në periudhën e zhvillimit të tyre, vazhdimisht ndryshojnë dhe në moshën e rinisë fitojnë një fuqi tingëlluese, ngjyrë dhe në këtë mënyrë zëri, nga a fëmijëror transformohet në atë femëror.

Varësisht nga mundësitë e zërit, (vëllimi i zërit), zërat ndahen në: të lartë, të mesëm dhe të thellë.

Soprano është zëri i lartë i femrave, lëvizës, i ndritshëm dhe i ndjeshëm veçanërisht në regjistrin e sipërm.

Mezosopran është është soprano më i ulët me tingëllim me të mbyllur i cili në tingujt më të ulët i afrohet zërit të altit.

Alti është zë femëror i thellë me veçori dhe tingëllim karakteristik të një tingëllimi me të butë, më të mbyllur dhe të fuqishëm.

Selin Dion

Vesna Ginovska – Ilkova

Selin Dion , arija nga filmi “ Titanik”.

Interpretuese vokale femrore

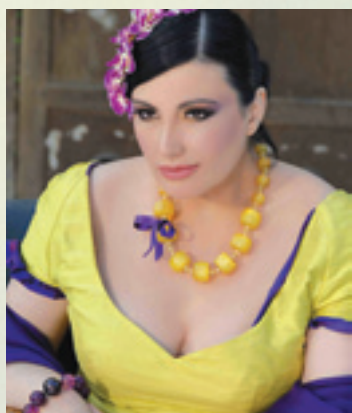
Bionse Nòuls

Vanja Llazarova

Karolina Goçeva

Kaliopi Bukle

Ana Durlovski

Tina Turner

Rene Fleming

Elena Ristevska

Sllavica Petrova Galiq

Aktivitetet:

1. Grupo emrat e këngëtareve të paraqitura sipas zhanrit të muzikës të cilën e realizojnë (popullore, argëtuese dhe klasike).
2. Ndërto një album me interpretuese e tua të preferuara të muzikës vokale.
Mundohu të përgatitësh preuanim në Power point me ilustrime të ndryshme muzikore.

Zëret e meshkujve

Zërat e fëmijëve meshkuj në periudhën e zhvillimit të tyre pësojnë ndryshime dhe në moshën e rinisë pëson transformim në zë të meshkujve. Varësisht nga mundësitë e zërit (vëllimit të zërit), zërat ndahen në : të lartë , të mesëm dhe të thellë. Zërat e tyre veç më e kanë të krijuar ngjyrën dhe fuqinë.

Tenori është zëri i lartë dhe lëvizës i meshkujve.

Baritoni është zëri i mesëm i meshkujve më i ulët se tenori për nga tingëllimi, por pa karakteristika të basit.

Basi është zëri më i thellë i meshkujve me nuanca karakteristike të butësisë dhe tingëllimit të ngjeshur dhe tëfuqishëm.

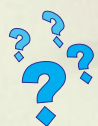

Igor Durllovski
(bas)

Plácido Domingo
(tenor)

Plácido Domingo “Kanonë italiane”

A e keni të njohur?

Fjala tenor rrjedh nga fjala italiane “tenere” që do të thotë udhëheqës. Kur në periudhën e mesjetës në këndim vendosen më tepër zëre, tenori ishte ai i cili e udhëhiqte melodinë kryesore.

Interpretues vokal mashkullor

Toshe Proeski

Aleksandar Sarieski

Leni Kravic

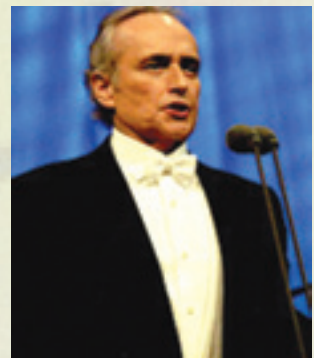
Bllagoj Nacoski

Gjorgji Cuckovski

Naum Petreski

Hoze Kareras

Boris Trajanov

Majkëll Xhekson

Mile Kuzmanovski

Aktivitetet:

1. Grupo emrat e këngëtarëve të paraqitur më lartë, sipas zhanrit të muzikës që ato e kultivojnë (popullore, argëtuese, klasike).
2. Ndërto një album me interpretuesit e tu të preferuar.
3. Mundohu të përgatitësh preuanim në Power point me ilustrime të ndryshme muzikore.

Ansamblet vokale

Ansambël vokal është grupi i përbërë nga këngëtarët. Ansamblet vokale mund të jenë të vogla dhe të mëdhaja, varësisht nga numri i këngëtarëve. Ansambli më i madh vokal është ansambli koral i cili duhet të numërojë së paku 25 anëtarë të korit.

Ansamblet mundën të realizojnë kompozime nga zhanre të ndryshme muzikore, me ose pa përcjellje instrumentale.

Ansambli Vokal
Sh. Zllata Meglenska

Ansambël për këngë dhe valle popullore
Tanec

Ansambël vokal femëror
Shugabejbs

Ansambli vokal mashkullor
Il Divo

Aktivitete:

1. Ndërto një album me ansamble të zhanreve që do t'i zgjedhësh vetë, si p.sh. zbavitës, popullor, koral, etj.

Kori dhe këndimi koral

Këndimi kolektiv si traditë, fillon qysh në shoqëritë e para. Vazhdon me popujt e vjetër të lindjes, me Greqinë Antike, Mesjetën dhe me Bizantin si dhe me të gjitha epokat e tjera të muzikës , deri më ditët e sotshme.

Hapat e para të organizimit të jetës muzikore në Maqedoni fillojnë qysh në gjysmën e dytë të shekullit të 19 – të, kur paraqiten mbledhësit e parë të krijimtarisë popullore.

Atanas Badev është njëri nga muzikantët e parë profesional, kompozitor dhe dirigjent koral. Më vonë, nxënësit e tij, do ta zhvillojnë një jetë të pasur dhe të gjallërishme muzikore në disa nga qytetet e Maqedonisë.

Në shekullin e 20 – të, këndimi koral fillon të kultivohet dhe të krijohet në mënyrë intensive, edhe atë duke u formuar shumë kore të qyteteve, shkollave si dhe kore të kishave.

Kore shkollore fëmijërore

Kori fëmijëror i qytetit

Ansambli vokal

Kori

Kori është një nga ansamblet më të mëdhaja vokale, i cili është i përbërë nga një numër i madh i këngëtarëve, të cilët realizojnë kompozime njëzërëshe dhe shumëzërëshe korale.

Tingëllimi i korit është bazamenti i i artit koral. Pa këtë tipar, rrënohen të gjitha normat dhe gjykimet për të bukurën e këndimit koral.

Të gjitha llojet e zërave të njerëzve, në këndimin koral duhet të kenë unanimitet vokal, dinamik dhe intonativ.

Kori i femrave

Kori i përzier

Detyrë:

1. Cilat zëre marrin pjesë në koret të cilat paraqiten në fotografitë e mësipërme?

Kori i fëmijëve

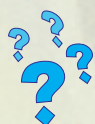
Kori i fëmijëve është ansambël vokal i cili përbëhet nga zërat e fëmijëve. Nëpër shkolla, nxënësit të cilët kanë dëshirë për këndim si dhe ata të cilët posedojnë afinitete të kënduarit, mund të bëhen pjesë e korit të shkollës. Koristë mund të jenë si meshkujt ashtu edhe femrat.

Koristët të cilët posedojnë zë të lartë dhe të çiltër, këndojnë zërin e parë. Ata të cilët kanë ngjyrë pak më të errët dhe që nuk këndojnë shumë tone të larta, këndojnë zërin e dytë. Koristët të cilët kanë zë më të thellë dhe më të errët për nga ngjyra, këndojnë zërin e tretë.

Kori i fëmijëve, mund të interpretojë kompozime njëzërëshe, dyzërëshe, trizërëshe dhe katërzërëshe.

Kori i fëmijëve “Lale”.

A e keni të njohur?

Në vitin 1951, në kuadër të redaksionit për fëmijë të Radio Shkupit, është formuar kori i parë i fëmijëve. Kore të njohura të fëmijëve në Maqedoni janë: “ Razvigorçe”, “ lale”, “Izvorçe”, kori i “ zllatno sllavejçe” etj.

Mbaj në mend:

1. Kori i fëmijëve është i përbërë nga zërat e fëmijëve.

Stojan Stojkov “ Këngë maji”

Stojan Stojkov

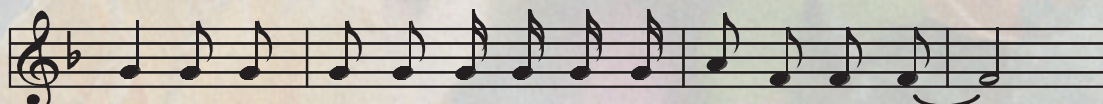
Stojan Stojkov (1941) është profesor në Fakultetin e artit muzikor në Shkup, pedagog i muzikës dhe kompozitor. Natyra e tij modeste dhe emotive si njeri dhe si krijues , reflektohet edhe në krijimtarinë e tij muzikore. Në veprat e tija janë shumë prezente edhe elementet folklorike. Opusi i tij krijues përfshin muzikë; skenike, dhome, korale, simfonike, kantata, etj.

Këngë maji

Muzika - Stojan Stojkov

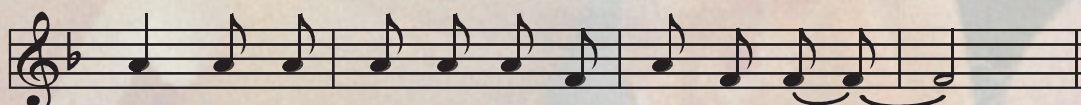
ТИВ - КО ГО МО - ЛАМ ТРЕН-ДА-ФИ-ЛОТ РО-СЕН -----
Me qetësi e lus trëndafilin me vesë

ШТО ПЛИВ-НАЛ В'МАЈ-СКА РО - ЗО - ВИ - НА РО - ЗО - ВИ - НА-----
Që lulëzon në ngjyrat e majit të bukur

КИТ - КА ДА МИ ДА - ДЕ ОД ПЛА - МЕН ВРЕЛ КИТ - КА ОД
Një bulëze të më japë nga bukuria e saj

ПЛА - МЕН ЗА МО - ЈА - ТА ТАТ - КО - ВИ - НА -----
Që mëmëdheut unë t'ia uroj.

Këngë maji

Me qetësi e lus trëndafilin me vesë
Që lulëzon në ngjyrat e majit të bukur
Me qetësi e lus edhe fushën e gjerë
Të na sjell një erë të tërë.

Një bulëze të më japë nga bukuria e saj
Që mëmëdheut unë t'ia uroj
Të më japë plot ngjyra pranverore
Që mëmëdheut unë t'ia dhuroj.

Detyra:

1. Dallo dhe emërto llojin e këtij ansambli vokal.
2. Emërto instrumentin që e dallon nga kompozimi i dëgjuar.
3. Përshtypjet nga muzika e dëgjuar, shprehi nëpërmjet ilustrimit figurativ.

Kori i femrave

Kori i femrave është ansambël vokal, i cili përbëhet nga zërat e femrave të moshës së ritur – sopranit, mezosopranit dhe altit. Mund të interpretojë kompozime njëzërëshe, dyzërëshe, trizërëshe dhe katërzërëshe.

Kori i femrave mund të ketë tingëllim masiv dhe të fuqishëm, por edhe tingëllim lirik dhe të ndjeshëm.

Në regjistrat e sipërm vjen në shprehje ngjyra e çiltër dhe e fuqishme e zërit të sopranit, kurse në regjistrat e ulët, dukshëm vërehet ngjyra e errët dhe dramatike e altit.

Vëllimi i zërit tek këngëtarët si dhe vokali dhe kapaciteti i formuar i zërit, japin mundësi për t'u realizuar kompozime të karaktereve dhe zhanreve të ndryshme.

Kori i femrave.

Mbaj në mend!

1. Kori i femrave është i përbërë nga zërat e femrave.

Trajko Prokopiev “Vuajtje”

Trajko Prokopiev

Trajko Prokopiev (1909 – 1979), kompozitor dhe dirigjent, ka qenë njëri nga organizatorët më të spikatur të jetës muzikore në Maqedoni.

Rruga e zhvillimit të krijimtarisë së tij fillon me përpunimin e këngëve popullore dhe të kompozimeve korale, të cilat e mbajnë emrin e qytetit të tij , të quajtura si “ Kumanovka”. Mundësitë e reja të të shprehurit i gjen tek veprat kamertale, baleti “ Labini dhe Dojrana” si dhe tek opera e tij “ Ndarja”.

Në veprimtarinë e tij kompozicionale, një vend i rëndësishëm i takon muzikës së filmit edhe ate për filmat : “ Frosina “ dhe “ Nata e ujqërve”.

Në veçanti njihet për krijimtarinë e muzikës korale maqedonase. Në këtë pjesë të krijimtarisë së tij, është prezente gjuha origjinale dhe autentike e frymës popullore. Ka fituar një numër të madh të çmimeve dhe lëvdatave, ndër të cilat do t’i përmendim çmimin 11 Tetori, Çmim për vepër jetësore etj.

Inspirimi për kompozimin koral “ Gurbeti” , është gjendja e vështirë e popullit maqedonas në periudhën e sundimit turk.

Bazamenti tekstual i këtij kompozicioni është kënga me të njëjtin emër e Koço Racinit. Melodia e mbushur me dramaticitet dhe emocione, e reflekton gjendjen dhe jetën e vështirë të popullit, realitetin pa jetë të mirë për njerëzit, pa dashuri, pa ditë të ndritshme, por vetëm vështirësi dhe vuajtje të një jete argati dhe të shtypuri.

Qendra për kulturë në Kumanovë
“ Trajko Prokopiev”

Vuajtje

Muzika : Trajko Prokopiev

Teksti: Koço Racin

Не-ма ли жи-вот не-ма ли љу-бов за жи-----вот го - ле - ма

A nuk ka jetë, a nuk ka dashuri për njeriun

љу-бов за жи-вот чо-веч-ка у - ви - ја гра-----ди ар - гат - ски

A nuk ka shpresë, për atë që bën jetë argati

Нема ли живот, нема ли љубов голема,
Љубов за живот човечка, у вија гради аргатски.
Нема ли срце на срца широко, срце длабини длабоко,
Цел свет да разбере, па да е за вија гради малечко.
Нема ли бел ден, ден да е на деновите, ден да е на аргатите.
Ден сонце вишен високо, ден море ширен широко.
Сонце да запре, да стои и времето зачудено.
Срцето пука обрачи и плиска знаме алово.
Срцето што се отвара, и шири широко широко.
Целиот свет да загрне.
Нема ли живот, нема ли љубов за живот голема.

A nuk ka jetë, a nuk ka dashuri për njeriun
A nuk ka shpresë, për atë që bën jetë argati
A nuk ka zemër të gjerë për njeriun e vuajtur
A nuk ka ditë të ndritshme për te.
A nuk ka zemërgjerësi dhe mirësi,
Ndër njerëz dhe në botë,
A nuk ka jetë, a nuk ka dashuri për njeriun,
Që vuan dhe që kurë dritë nuk shohin,
A nuk ka shpresë për atë që bën jetë argati,
A nuk ka më zemra të gjëra në këtë botë,
Ngushëllim dhe dashuri ,
Për njeriun e vuajtur dhe të pashpresë,
Për njeriun që bën jetë të pa jetë.

Detyra:

1. Emërto llojin e korit.
2. Gjeji elementet folklorike në këtë kompozim.
3. A kanë ndikim , ndryshimet dinamike të këtij kompozicioni, në përjetimin tënd, sa i përket karakterit të pjesës?

Kori i meshkujve

Kori i meshkujve është ansambël vokal, i cili përbëhet prej zërave të meshkujv, të moshave të rritura: tenor, bariton dhe bas.

Ky kor ka tingëllim më masiv, më të errët dhe më të fuqishme. Është shumë i përshtatshëm për të shprehur disponime dramatike, heroike dhe luftarake. Tingëllimi i errët, si shprehje e karakteristikave specifike të zërave, jep përshtypjen e qëndrueshmërisë dhe fuqisë.

Në repertoarin e koreve të meshkujve marrin pjesë kompozime njëzërëshe, dyzërëshe, trizërëshe dhe katërzërëshe.

Kori i meshkujve

Mbaj në mend!

Kori i meshkujve përbëhet prej zërave të meshkujve.

K.M. Ueber “ Kori i gjuetarëve” nga opera “
Shigjetari magjik”.

Karl Marija von Ueber

Karl Marija Fridrih Ernest von Ueber (1786 – 1826), është njëri nga kompozitorët e shquar gjerman, dirigjent dhe pianist.

Ai krijoi në periudhën dhe stilin e romantizmit, periudhë kjo, e cila në kulturën muzikore përjetoi një nga zhvillimet më të mëdhaja të të gjitha epokave muzikore.

Liria në krijimtarinë artistike, përdorimi i flklorit muzikor, përshkrimet e natyrës, ndjenjat si dhe përjetimet, kulturës muzikore në Evropë i dhanë një fizionomi të re.

Sipas shembullit të kompozitorëve shumë të njohur të asaj kohe: Gjyzepe Verdi, Xhoakino Rosini, Gaetano Donixeti, Rikard Vagner, Zhorzh Bize, si dhe shumë e shumë kompozitorë të tjerë, të cilët dhanë një kontribut të madh për zhvillimin e operës, Ueberi e krijoi operën nacionale gjermane.

Në periudhë të caktuar, Karl Marija von Ueber, ishte drejtor i operës. Më vonë punoi si udhëheqës i operës mbretërore në Drezden.

Krijimtaria e tij përbëhet nga një numër i madh i operave, muzikë spirituale, pjesë orkestrale dhe muzikë kamertale. Njëra nga operat e tij më të rëndësishme është “Shigjetari magjik”, operë në tri akte e cila është e shkruar në gjuhën gjermane. Libretoja (teksti) i operës është inspiruat nga një proverbë popullor.

Në ditët e sotshme, opera “Shigjetari magjik” konsiderohet si njëra nga opera e para që i përkasin periudhës së romantizmit.

Pas premierës së saj në Berlin kjo operë korri një sukses shumë të madh.

Skenë nga opera Shigjetari magjik.

Kori i gjuetarëve nga opera “ Shigjetari magjik”

Ngjarja ndodh në Çeki, pas luftës tridhjetëvjeçare, aty nga viti 1648.

Personazhi Maks është i dashuruar tek Agata, e cila është vajza e pylltarit Kuno. Ai dëshiron që ta trashëgojë dhe ta marrë Agatën për grua. Për t’iu plotësuar kjo dëshirë, Maksi duhet që të fitojë në garën e shigjetave. Kaspari, njëri nga gjuetarët, i’a ka shitur shpirtin e tij keqbërës, gjarpërit Zamijel. Ai e bind Maksin që në garë të përdorë shigjeta magjike. Maksi e pranon këtë propozim. Në vendin e ngjarjes, Kaspari përgatit shtatë shigjeta ku shigjetën e fundit do ta gjuajë sipas dëshirës së Zamijelit. Maksi nuk kishte njohuri për këtë plan të tij.

Agata përgatitet për dasmën me Maksin. Është e shqetësuar për shkak të mundimeve të mbrëmjes.

Maksi, duke i përdorur të gjashtë shigjetat magjike, fiton. Udhëheqësi e urdhëron Maksin që me shigjetën e shtatë të gjuaj në pëllumbin e bardhë. Maksi gjuan, pëllumbi fluturon kurse Agata bie në tokë duke mos dhënë shenja për jetë. Një njeri i ndihmon që të vetëdijësohet.

Menjëherë përhapet lajmi që Kaspari është i vdekur, i vrarë nga Zamijeli i marrë. Maksi i penduar pranon se veprimi i tij është pjesë e planit të Kasparit.

Njeriu që ndihmoi e bind udhëheqësin që Maksit t’i shqiptohet një dënim simbolik.

Epilog: Lajmërohet martesë e Maksit dhe Agatës pas një vit.

Kori i gjuetarëve

Me fytyra të qeshura, a do të del agimi
Në fusha me pyje shkojmë për në gjah,
Sa dëgjojmë trubën, trishtimi na kaplon,
Zemrat seç na dridhen nga zëri i tij i fortë
A do të vijë drenusha , apo dreri do kalojë
Që të bëhen ato, pjesë e gjuetisë sonë
Sa të bjer erësira, mbi qiellin që na mbulon
Do shkojmë për verë të gjithë tok.

Refreni: la la la la

Detyra:

1. Emërto llojin e interpretimit në këtë vepër muzikore.
2. Këndo melodinë e “ Korit të gjuetarëve” me përdorimin e nuancave dinamike.

Kori i përzier

Dy koret e bashkuara : kori i femrave dhe kori i meshkujve e përbëjnë korim e përzier. Ai paraqet ansamblin më masiv vokal, me një kolorit shumë të pasur dhe me një tingëllim të fuqishëm.

Ka një potencial shumë të madh për të shprehur përmbajtje të ndryshme literaturo – muzikore. Kori i përzier ka më tepër mundësi shprehëse për dallim nga kori i femrave dhe kori i meshkujve.

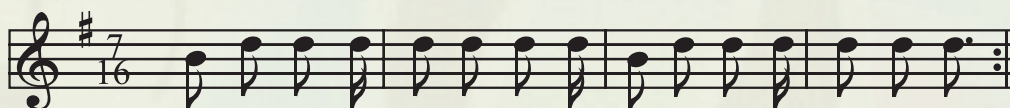
Detyrë:

1. Cilët lloje të zëreve marin pjesë në korin e përzier?
2. Sqaro, përse kori i përzier jep më shumë mundësi shprehëse për dallim nga kori i femrave dhe kori i meshkujve?

Dragan Shuplevski – “ Rum – dum – dum”

Dragan Shuplevski

“ Rum – dum – dum”

Зур - ли треш-тат над сред се-ло тап-ан чу - ка рум дум дум

мла - ди мо-ми и ер - ге - ни до две о - ра ви - ат

Зурли трештат на сред село
тапан чука рум, дум, дум,
млади моми и ергени
до две ора вијат.

Оздол иде стар бел дедо,
засукал мустаки
право тргна на орото,
и он да се фати.

Го здогледа баба Неда
за рака го фати,
каде одиш старо аро,
оро да им грдиш.

Zumarja tingëllon në mes të fshatit
Lodra bie rum dum dum
Vasha të reja beqare
Nga dy valle vallëzojnë.

Nga poshtë vjen një gjysh i vjetër
I bardhë dhe me mustaqe
Drejt e në valle nxitoi
Edhe ai që të vallëzojë

E shikoi gjyshja Neda
E kapi për dore
Ku po shkon ti ore plakush
Vallen t'ua shëmtosh.

Detyra:

1. Emërto llojin e ansamblit koral.
2. Cilët elemente folklorike i dallon nga kjo pjesë (emërto instrumentin popullor të cilin e imitojnë zërat e paraqitura në këtë kompozim)?

Këngë

(sipas veshit)

D. Masevski - I. Markovski – J. Jovanov

Kjo këngë,
О-ста-на-а са-мо--
О-ста-на-а дни-те
Kjo këngë

është një këngë
на-де-жи-те го-ли---
о-са-ме-ни таж-ни
për mua

me plot dashuri,
ра-на-та што клу-ка---
бес-крај-ни-те но-ќи---
dhe për ty,

ср-це-то што бо-ли
Kjo këngë

Во
не-спо-кој-ни праз-ни
le të ringjall

ср - це-то но - сев
dashuri,

ед-на ро-за си-на,
Dashuri

но по-ми-на не - кој
ndërmjet

ро-за-та ја ски-на. Во
njerëzve

ро-за-та ја ски-на.
të botës,

На на на
Na na na

на на на
na na na

на на на на на на на на на на
na na na na na na na na na na

на на на на на на
na na na na na na

Interpreto këngën vetëm me vijën e sipërme ose vijën e poshtme melodike që fillon nga refreni.

Todor Skallovski

Todor Skallovski është kompozitor maqedonas. Ai dha një kontribut shumë të madh për zhvillimin e jetës muzikore dhe kulturës në përgjithësi, të Maqedonisë. Me një dëshirë dhe fuqi shumë të madhe, ai me shumë sukses punoi jo vetëm si kompozitor por edhe si dirigjent koral, dirigjent orkestral si dhe ishte një organizator i shkëllyer i cili e pasuroi jetën muzikore në vendin tonë.

Ndërmjet dy luftërave botërore, u paraqit grupa e parë e kompozitorëve profesionistë maqedonas: Zhivko Firfov, i cili është themeluesi i shkencës së folklorit muzikor maqedonas, Stefan Gajdov, Trajko Prokopiev, Petre Bogdanov Koçko dhe Todor Skallovski.

Pas formimit të shtetit bashkëkohorë maqedonas, ky grup i muzicentëve mori pjesë në shumë aktivitete kulturore – muzikore si p.sh. formimi i institucioneve muzikore: Filharmonia maqedonase (1944), dhe Opera dhe baleti maqedonas (1948).

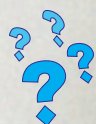

Skallovski, Prokopiev, P.B.
Koçki Gajdov

Todor Skallovski u lind në Tetovë (1909 – 2004), në një familje ku melosi nacional ishte thellë i mbjellur në zemrat e çdo antari të familjes së tij.

Prindërit e tij ishin kultivues dhe interpretues të këngëve popullore, dhe për këtë arsye, në krijimtarinë e kompozitorit Todor Skallovski, dominant është orientimi folklorik.

Në opusin e tij krijues, prezentë janë kompozimet për orkestër, vepra kamertale, vera vokalo – instrumentale, këngë solo, kompozime korale për kore të përzierë, kore të femrave dhe të fëmijëve, si dhe vepra të tjera muzikore.

A e keni të njohur?

Me kompozimin “ Valle maqedonase “ , Todor Skallovski e gjen rrugën deri tek nënqielli nacional maqedonas, kurse nëpërmjet pasurisë së folklorit muzikor, ai thellë prek në shpirtin e popullit të tij duke e përdorur ritmin karakteristik të valles maqedonase të ashtuquajtur “ Teshkoto”.

Ninullë Sharri

(këngë për zë dhe piano)

Kënga për zë dhe percjellje(piano) është kompozim vokalo – instrumental që i dedikohet zërit dhe që ka percjellje të një ose më tepër instrumenteve ku ndonjëherë mund të ketë edhe percjellje orkestrale. Nëpërmjet kësaj forme muzikore, kompozitorët me gjuhën e tyre muzikore e shprehin përmbajtjen e tekstit poetik. Këtë zhanr të interpretimit vokal , mund ta realizojë zëri i fëmijut, femrës ose zëri i mashkullit. Sipas formës mund të jetë:

- strofike – ku në një melodi të njëjtë këndohet tekst i ndryshëm;
- e rikomponuar – ku për çdo strofë të tekstit këndohet melodi e re.

Njëra nga këngët solo më të suksesshme dhe më të interpretuara të kompozitorit Todor Skallovski, që është krijuar për zë dhe piano, është “ Ninulla e Sharrit”.

Bazamenti tingëllor i këtij kompozicioni është kënga popullore me tiparet e saja, të cilën kompozitori e mësoi nga nëna e tij. Shumë vite me radhë, kompozitori i barti me vete kujtimet nga fëmijëria, çastet të cilat i kaloi me nënën e tij, emocionet dhe ndjenjat e saja të pasura me ndjesi muzikore. Për krijimin e kësaj ninulle kompozitori thotë:

“ Nëna ime ishte shumë fetare, por edhe një grua shumë muzikale me një zë shumë të bukur. Kështu, ajo shpeshherë më vinte në gjumë duke më kënduar këngë të llojllojshme duke filluar nga ninullat e fëmijëve, deri tek këngët elegjiake, këngëve të vjetra qytetare dhe atyre heroike. Ajo shpeshherë interpretonte edhe lutje fetare e sidomos në periudhat e festave fetare. Zëri engjëllor i nënës sime, më vinte në gjumë me ndonjë këngë të lehtë. Ky ishte edhe inspirimi im për kompozimin të titulluar “ Ninullë Sharri” – thotë Skallovski.

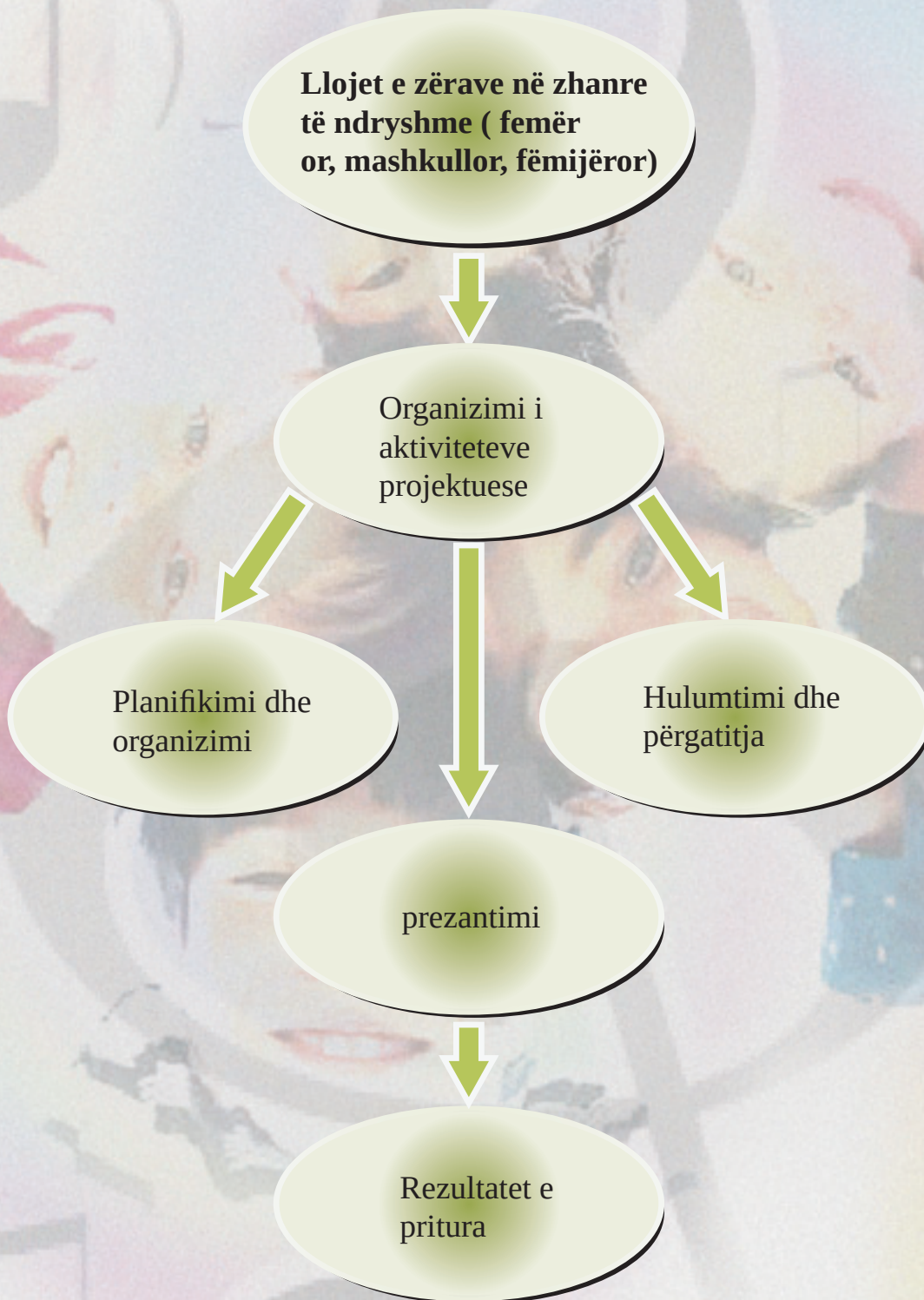

Detyrë:

1. Gjeje llojin e veprës muzikore sipas mënyrës së interpretimit.
2. Përcakto karakterin e kësaj veprë muzikore.

Përforcim i llojeve të zëreve

Aktivitete projektuese

Përforcimi i llojeve të zërave

Organizimi i aktiviteteve projektuese

Arsimtari – koordinator, e ka të nevojshme që ti aplikojë këto mënyra në aktivitetin projektues:

Faza e I – rë : Planifikimi dhe organizimi

Njohje mbi aktivitetin projektues: përforcimi për llojet e zërave (femëror, mashkullor dhe fëmijëror. Hulumtim i interpretuesve që i përkasin zhanreve të ndryshme muzikore);
Përcaktimi i grupeve të nxënësve sipas dëshirës dhe afiniteteve të tyre.

Faza e II – të: Hulumtimi dhe përgatitja

Mbledhja e materialeve (fotografi, audio incizime, dorëshkrime nga intervjutë, video incizime e të tjera);
Rregullimi dhe përgatitja e materialeve (marrëveshje për përpunime, selektim dhe rregullim).

Faza e III – të : Përgatitja për punën finalizuese

Përcaktimi i modelit për prezantim;
Rregullimi teknik;
Rregullimi estetik.

Faza e IV – të: Prezantimi

Prezenti gojor me audio incizime;
Prezenti me hamer ose audio incizime;
Video prezantim në Power – Point, me prapavijë muzikore;
Lloje tjera të prezantimit sipas dëshirës së nxënësve.

Faza e V – të: Rezultate të pritura

Prezantim jo mjaft i suksesshëm;
I suksesshëm;
Prezantim shumë i suksesshëm.

Në vlerësimin e prezantimit, nxënësit i japin mendimet e tyre.

O, sole mio!

Kanconë italiane

“O, sole mio” shpeshherë emërtohet edhe si këngë napolitane. Këngët napolitane janë shkruajtur për garat vjetore të krijimeve të këngëve, dhe janë mbajtur në qytetin italian Napoli. Kjo traditë daton që nga viti 1830, fillimisht në përbërje të festivalit “Festival of Piedigrotta”.

O, sole mio – n e ka kompozuar Eduardo Di Kapua (Eduardo Di Capua), në vitin 1898, me tekst të poemës së Xhovani Kapuro.

Trio e tenorëve

*Che bella cosa na jurnata 'e sole,
n'aria serena doppo na tempesta!
Pe' ll'aria fresca pare già na festa...
Che bella cosa na jurnata 'e sole.
Ma n'atu sole
cchiù bello, oje ne'.
O sole mio
sta 'nfronte a te!
O sole, O sole mio
sta 'nfronte a te!...sta 'nfronte a te!
Quanno fa notte e 'o sole se ne
scenne, me vene quase 'na malincu-
nia; sotto 'a fenesta toia restarria
quanno fa notte e 'o sole se ne
scenne.
Ma n'atu sole*

Përkthimi i tekstit origjinal “O, sole mio”

Sa gjë e bukur është dita me diell,
Qielli i pastër pas stuhisë, ajri i pastër,
Dhe argëtimi veç më ka filluar.
Sa gjë e bukur është dita me diell.
Por dielli tjetër që është edhe më i ndritshëm
Është dielli im që e shoh në fytyrën tënde.
Dielli, dielli im është dielli yt.

Kur mbrëmja vjen dhe dielli ka perënduar,
Filloj që të ndjem i zymtë,
Dotë kisha qëndruar pranë dritares tënde,
Kur nata dhe dielli kanë perënduar,
Por dielli tjetër që është edhe më i ndritshëm
Është dielli im që e shoh në fytyrën tënde.
Dielli, dielli im është dielli yt.

Mbaj në mend!

1.Kancona është melodi popullore italiane (baladë). E ka prejardhjen nga pjesa jugperëndimore e Francës, e lidhur në mediteran me Italinë.

Tri tenorët e njohur: Luçijano Pavaroti, Plaçido Domingo dhe Hose Kareras, e përbëjnë trion më të njohur të tenorëve të të gjitha kohërave. Për këtë dëshmojnë dy rekorde të Ginisit: Pavaroti për më shumë kthyerjeve në skenë (165) herë, si dhe për album më të shitur klasik, së bashku me Plaçido Domingon dhe Hose Kareras.

Në vitet e 90 – ta , ekipimi i Pavarotit me Domingon dhe Kareras, u bë një fenomen muzikor dhe shembull pas të cilëve dolën edhe “ tri tenorët irlandez “ dhe ansamble tjera të vogla të muzikës vokale.

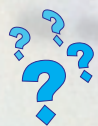
Plaçido Domingo

Luçijano Pavaroti

Hose Kareras

A e keni të njohur?

Paraqitjet e përbashkëta skenike të tri tenorëve të njohur, përveç publikut (dëgjuesve), ishin kënaqësi e veçantë edhe për vetë interpretuesit. Për këtë arsye, në një rast Plaçido Domingo tha: “Në disa momente të koncerteve tona, mundoheshim që të mos harrojmë se jemi në koncert para publikut i cili na pagueu”.

Nga viti 1951,në qytetin italian San Remo, mbahet festivali i kanconës italiane i ashtuquajtur “ San Remo”.

Detyrë:

1. Gjeje llojin e veprës muzikore sipas mënyrës së interpretimit.
2. Çfarë zëre e realizojnë kompozimin?

Llojet e masave kohore

▶ Le të rikujtohem:

Masa kohore është pjesë e vogël e kompozimit muzikor i cili përmban pjesë të forta (të theksuara) dhe pjesë të buta (të patheksuara).

Masat kohore ndërmjet veti janë të ndara me vija vertikale, të quajtura si vija të masave kohore.

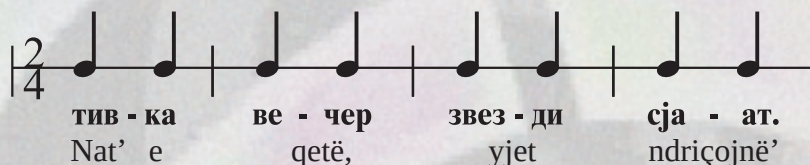

Aktivitete:

1. Recito me saktësi, tekstin e ushtrimit ritmik dhe jepi aksentin e duhur fjalëve.

Nat' e qetë, yjet ndriçojnë'

Metri 2/4

Thekset e fjalëve që përdoren në fjalët e lëmisë së literaturës, në muzikë, përputhen me pjesët e forta të masës (në pjesët e theksuara).

Për shkak të radhitjes së pjesëve të masave kohore të forta dhe të buta, në shembullin e lartshënuar ritmik, ritmi është shënuar në metrin 2/4.

Ky është metër i rregullt binar, kurse pjesët e masës zgjasin nga një katërshe (një kohë).

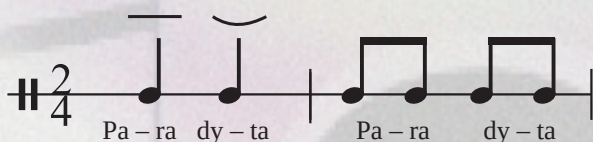
() = në një të rahur, (një kohë.)

Mbaj në mend!

Metri binar 2/4, për njësi matëse bazë, e ka notën katërshe.

Përmban dy kohë të masës dhe lexohet në dy të rrahura (dy kohë).

— pjesa e theksuar e masës
 ~ pjesa jo e theksuar e masës

Metri i përbërë i 5/8

Aktivitetet!

1. Recito me saktësi, tekstin e ushtrimit ritmik dhe jepi theksin e duhur fjalëve dhe lexo në dy të rrahura.

Er – dhi	lej – le – ku	një lajm	na – so – lli
Er – dhi	pran – ve – ra	sti – na	e bu – kur
Ми - ли	де - чи - ња,	штр - кот	до - ле - та.
Но - вост	до - не - се,	дој - де	про - лет - та.

Ky tekst letrar është shënuar me vlera të notave tetëshe në metrin e 5/8.

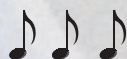
Er – dhi	lej – le – ku	një lajm	na – so – lli
Er – dhi	pran – ve – ra	sti – na	e bu – kur
Ми - ли	де - чи - ња	штр - кот	до - ле - та.
Но - вост	до - не - се	дој - де	про - лет - та.
Koha e parë	Koha e dytë	Koha e parë	Koha e dytë

Në metrin e 5/8 – ve njësia matëse bazë është nota tetëshe.

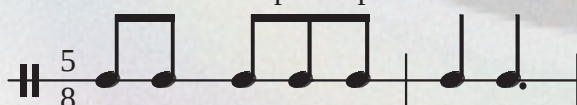

Metri i 5/8 – ve përmban dy kohë në kuadër të masës.

Njëra kohë e masës përmban dy nota tetëshe,
kurse koha tjetër e masës
përmban tri tetëshe.

Metri më shpesh i përdorur

или

Metri më rallë i përdorur

Mbaj në mend !

Në metrin e 5/8- tave, njësia matëse bazë është nota tetëshe.

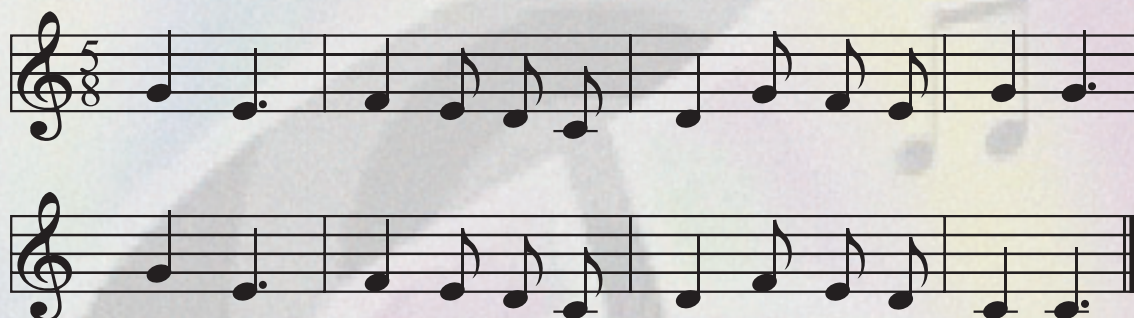
Përmban dy kohë në kuadër të masës dhe lexohet në dy të rrahura.

Përdorimi i metrit 5/8 – tave në ushtrime ritmike dhe melodike

Ushtrim ritmik

Ushtrim melodik nr. 1

Ushtrim melodik nr.2

Detyrë:

1.Krahaso ritmin e ushtrimit ritmik dhe ushtrimit melodik nr.1.

Aktivitete:

Përcille ritmikisht ushtrimin melodik nr. 1 dhe nr. 2 nëpërmjet leximit.

Më trego , Katinka

Popullore

Ка - жи ми ка - жи Ка - тин - ке
Më trego, më trgo Katinka,

ко - ја ли ве - чер да - дој - дам
Në cilën natë të vij,

Hej, haj, sëmurë jam unë,
Хеј, хаж, бо - лен сум јас

без бо - лест бо - лен си лег - нав нав
Pa sëmundje, i sëmurë jam.

Која ли вечер да дојдам,
пред врата да ти застанам.

Në cilën natë të vij
Para dere të të pres

Рефрен:
Хеј, Хаж
болен сум јас.
Без болест
болен си легнав.

Refren:
Hej, haj,
sëmurë jam unë,
Pa sëmundje,
i sëmurë jam.

Detyrë:

1. Dëgjo vallen “ Optan – toptan” dhe pastaj gjeje ritmin e saj.

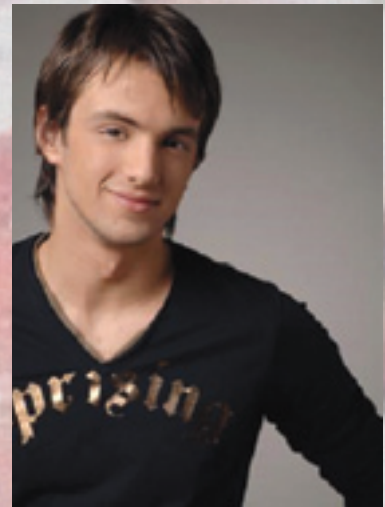
Aktivitete:

1. Zbato ritmin e valles nëpërmjet vallëzimit.

Në ditën e Pashkëve jam dashuruar

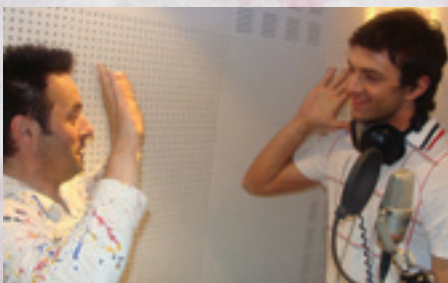
Përpunimi i kompozimit të Xhina Papas Xhoksi “ Në ditën e Pashkëve jam dashuruar”.

Në këtë ditë të madhe,
Zot, ti më jep ndihmë;
Më trego se ku ta gjej,
Zot, ti më jep ndihmë,
Më trego se ku ta gjej.

Lambe Alabakovski

Kaq shumë njerëz nuk kam parë,
Të mbledhur si në këtë ditë,
Zot, ti më jep ndihmë,
Më trego se ku ta gjej,
Zot, ti më jep ndihmë,
Më trego se ku ta gjej.

Xhina Papas Xhoksi dhe Llambe

Gajdat fuqishëm le të luajnë,
Të dëgjohen deri në qiell,
Unë me këngë ju thërras,
Kështu ate do ta gjejme.

Ti populli im,
Kudo që ti të ndodhesh
Dashuria e Zotit gjithçka do të mund
Të gjitha shpresat do ti dëgjoj,

Unë me këngë ju thërras,
Kështu atë do ta gjejme,
Unë me këngë ju thërras,
Kështu atë do ta gjejme.

Aktivitete:

1. Përshkruaj një përjetim tëndin nga një festë fetare.

Shën Kirili dhe Metodij (pas zërit)

Ми - на - а ве - ко - ви дол - ги и мно - гу у - ште ќе ми - нат,
Kaluan shumë shekuj, dhe shumë të tjerë do të kalojnë,
ва - ши - те и - ми - ња све - ти ни - ко - гаш не - ма да зги - нат.
Emrat e juaj të shenjtë, kurë nuk do t'i harrojmë,
По - свет - ли ли - ко - ви за нас, не - ма под не - бе - сен свод,
Fytyra më të ndritura për ne, nuk do të ketë nën këtë qiell,
а - збу - ка ви - е му да - дов - те на це - ли - от слав - јан - ски род.
Alfabetin ju i'a dhatë, tërë popullit tonë.

Вие солунските браќа
учители наши први,
народот вие го учевте,
напред со книга да врви.

И како сонцето светло
вечно од небо да сјае,
така пред народот славјански,
делото ваше ќе трае.

Ju, Mësues të Selanikut,
Mësuesit tanë të parë,
Popullin ju e mësuat,
Me librat e juaj të shenjtë.

Dhe sikur dielli i ndritshëm,
Që shkëlqen përjetësisht në qiell,
Ashtu edhe veprat emjuaja,
Të përmenden ndër popullin tonë.

Detyrë:

1. Zbato interpretim të rregullt vokal , me përdorimin e tempos dhe dinamikës së duhur.

Wolfgang Amadeus Mozart

Wolfgang Amadeus Mozart (Wolfgang Amadeus Mozart 1756 – 1791) , është njëri nga kompozitorët më të dalluar dhe më të rëndësishëm dhe me përmasa botërore, në muzikën klasike - serioze. U lind në Salzburg të Austrisë.

Me epitelin “ mrekulli nga fëmija”, u emërtua veç kur i kishte disa vjetë. Babai i tij Leopold Mozarti, e mësoi të luajë në violinë dhe piano dhe dha një kontribut shumë të madh në zhvillimin e karrierës së tij.

Më vonë do të pasojnë koncertet shumë të suksesshme që do t'i realizojë në tërë Evropën dhe në këtë mënyrë ai do të krijojë një famë shumë të madhe.

Ishte një artist i vërtetë, me energji të spikatur të artistit, me dëshirë dhe ambicie për punë.

Krijimtaria e tij muzikore është shumë e gjerë edhe pse jetoi shumë pak vite – vetëm 35. Shkruajti shumë simfoni, koncerte për piano, violinë, pjesë kamertale, sonata , rekueme, e të tjera. Numri i simfonive të tij është 41.

Ka pasur dëshirë që të udhëtojë në Londër, dhe ky mendim e motivoi që ti shkruaj simfonitë e tij nr. 39, 40 dhe 41.

Simfonia e tij nr. 40 , e ashtuquajtur si simfonia e madhe në g – mol, është njëra nga veprat më të njohura dhe më të përdorura orkestrale, e cila është e ndërtuar nga katër kohë (pjesë).

Koha e tretë (III) e kësaj simfonie është Menuet. Në veçanti të len përshtypje dhe që është shumë e dalluar, tema e parë e menuetit. E njëjta temë paraqitet edhe te fillimi i operës “ Don Zhvani”, kur dona Ana e gjen babain e saj të vdekur.

Mbaj në mend!

1. Simfonia është vepra më e madhe instrumentale, e cila interpretohet nga orkestra, dhe është e përbërë prej katër kohëve. U paraqit në shekullin e XVII – të , por zhvillimin e saj më të madh do ta arrijë në periudhën e klasicizmit (shekulli i XVIII).

Aktivitete:

Hulumto për jetën dhe krijimtarinë e kompozitorit V.A.Mozart , duke e përdorur IKT – në.

Simfonia nr. 40 - g – mol

Menuet

(Koha e III – të)

Në shekullin e XVIII – të, menueti paraqitet si pjesë përbërëse e formave ciklike muzikore – kompozimeve të mëdhaja instrumentale (simfonia, sonata). Menueti zakonisht vendoset si koha e tretë e formave ciklike të lartpërmendura.

Menueti është valle e vjetër franceze, që daton nga shekulli i XVII – të. Është i ndërtuar në masën e $\frac{3}{4}$ - tave, dhe karakterizohet me tempo mesatare. Si valle, përdoret për ahengjet dhe argëtimet e ndryshme të aristokratëve. Është vallëzuar në çifte, me hapa të vogla, si një valle solemne nëpër sallonet he oborret e aristokratëve. Karakteristike për këtë lojë janë lëvizjet e ngadalta dhe gracioze të trupit, eleganca dhe ndjeshmëria.

Mocarti, ishte njëri nga kompozitorët që i përkisnin periudhës së klasicizmit, i cili e përdori shumë këtë valle të vjetër franceze , në veprat e tija. Mocarti, në pjesën e parë të menuetit e simbolizon shoqërinë e atëhershme aristokrate. Ritmi energjik i valles, si dhe tonete ulëta, i'a japin qetësinë pjesës.

Aktivitete:

1. Përjetimin e muzikës së dëgjuar, shprehe nëpërmjet valles me ritëm të menuetit.

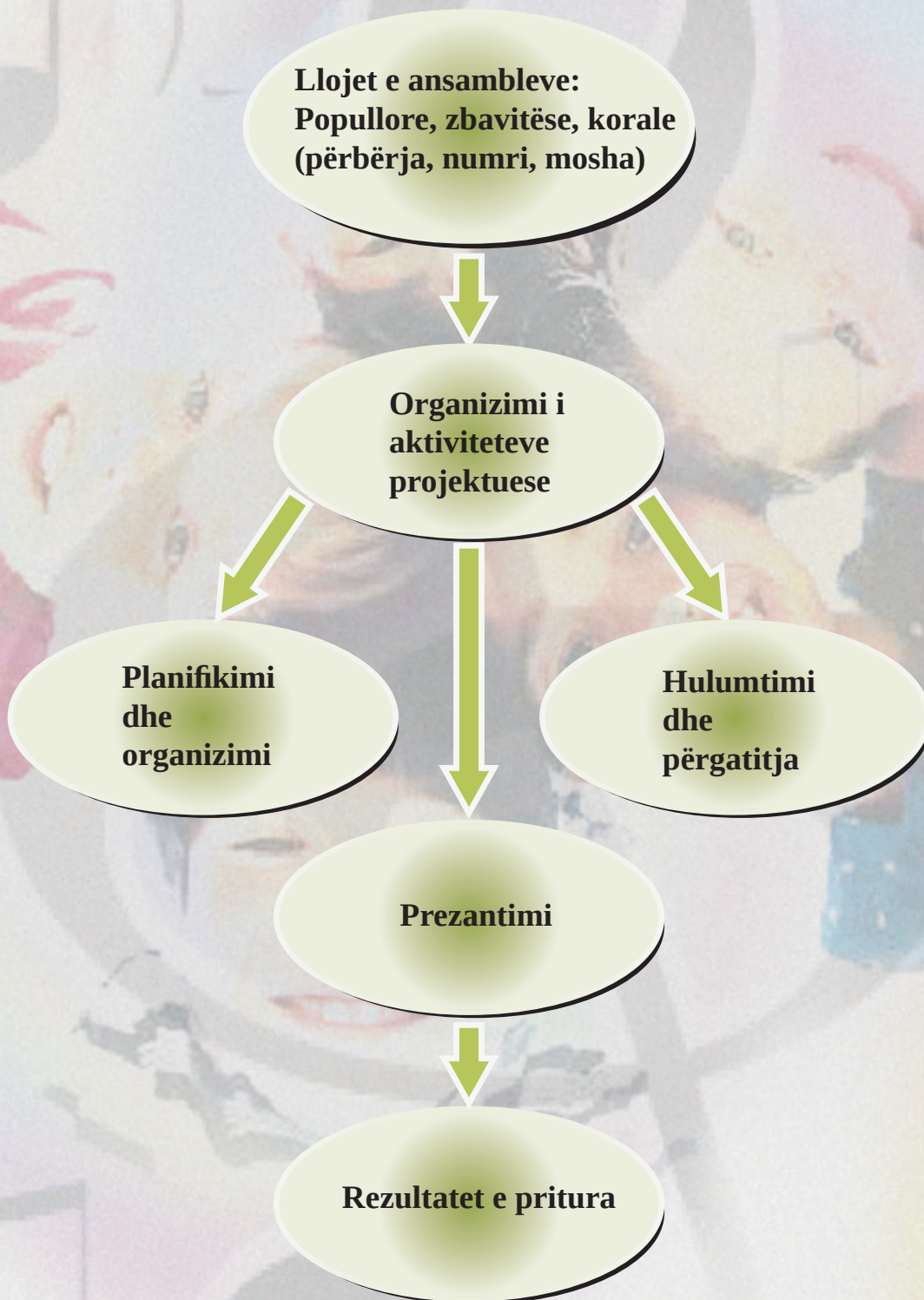

Detyrë:

1. Gjeje tempon dhe dinamikën e menuetit.

Përforcim për llojet e ansambleve

Aktivitet projektues

Përforcim për llojet e ansambleve vokale

Organizimi i aktiviteteve projektuese

Arsimtari – koordinator, duhet që t'i zbatojë këto udhëzime në aktivitetin projektues:

Faza e I – rë: Planifikimi dhe organizimi

Njohja me aktivitetet projektuese: përforcim për llojet e ansambleve vokale (Fëmijërore, femërore, mashkullore dhe të përziera).
Hulumtimi i ansambleve në zhanre të ndryshme të muzikës;
Përcaktimi i grupeve të nxënësve , sipas mundësisë , të zgjidhen për nga dëshira dhe afinitetet e nxënësve.

Faza e dytë: Hulumtimi dhe përgatitja

Mbledhja e materialeve (fotografi , audio incizime, të dhëna nga intervjutë, video incizime, etj.);
Rregullimi dhe përgatitja e materialeve (marrëveshje për përpunim, selektim dhe rregullim).

Faza e III – të: përgatitja e punës finalizuese

Përcaktimi i modelit për prezantim;
Rregullimi teknik;
Rregullimi estetik.

Faza e IV – të: Prezantim

Prezantim gojor me audio incizime;
Prezantim me hamerë dhe audio incizime;
Video prezantim në Power Point, me prapavijë muzikore;
Lloj tjetër prezantimi sipas dëshirës së nxënësit.

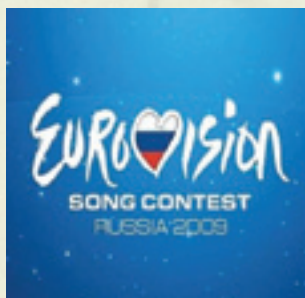

Faza e V – të: Rezultatet e pritura

Prezantim jo shumë i suksesshëm;
Prezantim i suksesshëm;
Prezantim shumë i suksesshëm.

Në vlerësimin e prezantimit, nxënësit i japin edhe mendimet e tyre.

Festivalet muzikore

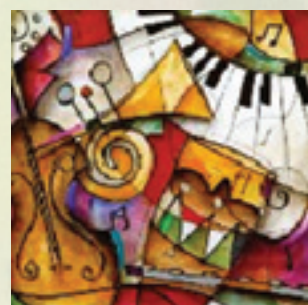

Eurovizioni

Eurovizioni është festival muzikor, i cili mbahet që nga viti 1956. Ky festival emitohet në shemë medime televizive si në vendin tonë ashtu edhe jashtë vendit dhe Europës. Ka karakter garues. Mbahet për çdo vit në shtetin fitues.

Xhaz festivali i Shkupit

Fillimet e festivalit xhaz te Shkupit, datojnë që nga viti 1982. Edhe pse në këtë festival promovohet një lloj i muzikës i cili në dukje të parë të jep përshtypjen e një muzike të huaj – jo e vendit, e largët nga kultura dhe tradita e saj, përsëri ky festival në vete tërheq një numër të madh të auditoriumit. Ka reputacionin e një festivalit prestigjioz jo vetëm në Maqedoni, por edhe në tërë Ballkanin si dhe në Europë.

Taksirat – Shkup

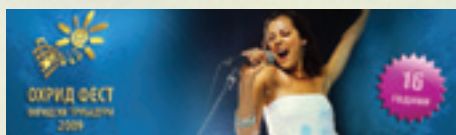
Bëhet fjalë për një festival i cili promovon muzikë ballkanike - rok, ku marrën pjesë një numër i madh i muzicentëve ballkanik. Për herë të parë u mbajt në Shkup në vitin 1999. Këtë festival me shumë ëndje e ndjekin një numër i madh i adhuruesve të këtij zhanri muzikor.

Mak Fest - Shtip

Festivali Makfest ekziston që nga viti 1986 dhe për çdo vit, tradicionalisht mbahet në Shtip. Është një ndër festivalet shumë të njohura dhe domethënëse për muzikën maqedonase ku marrën pjesë një numër i madh i këngëtarëve dhe muzicentëve, kryesisht maqedonas.

Ohri fest – Trubadurët e Ohrit

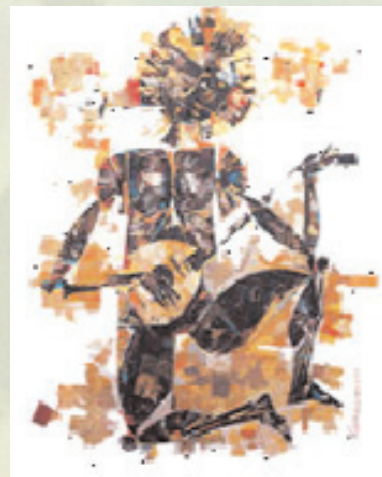
Ohri është njëra nga vendet më të mëdhaja verore të manifestimeve muzikore, si edhe të muzikës zbavitëse. Këtë manifestim të këngës zbavitëse e transmetojnë në mënyrë direkte TV stacionet nga Europa, Australia dhe SHBA – ja. Shpallet konkursi ndërkombëtar për kompozime të ndryshme dhe bëhet përzgjedhja e këngëve pjesëmarrëse të festivalit.

Manifestime të rëndësishme muzikore

Vera e Ohrit

Festivali Vera e Ohrit u themelua në vitin 1961. Ngjarja e parë oficiale e këtij festivali ishte koncerti i këngëtares operistike Ana Lipsha Tofoviq, në vitin 1961. U kurorëzua me një pamje të lartë ndërkombëtare, si një manifestim me vlera shumë të larta artistike. Për këtë arsye, nga viti 1994, festivali është anëtar i rregullt i asociacionit Evropian të festivaleve.

Për çdo vit, tradicionalisht mbahet në muajin qershor dhe gusht. Mbuluesi i festivalit është Kryetari i Republikës së Maqedonisë. Përgjatë viteve të kaluara, në këtë festival kanë marr pjesë një numër shumë i madh i artistëve muzikantë të vendit dhe të huaj si dhe një numër i madh i ansambleve teatrale.

Netët operistike të majit

Manifestimi muzikorë – skenik, Netët operistike të majit, për herë të parë u mbajt në vitin 1972, dhe paraqet njërën nga ngjarjet më të frekuentuara muzikore. Netët operistike të majit realizohen në hapësirat e OBM ku marrin pjesë një numër i madh i shfaqjeve operistike dhe të baletit. Në këtë manifestim, marrin pjesë një numër i madh i artistëve- muzikantë të vendit dhe jashtë vendit.

Ditët e muzikës Maqedonase

Ditët e muzikës maqedonase paraqesin një nga ngjarjet më të mëdhaja muzikore në Maqedoni dhe një mundësi ku proklamohet krijimtaria e kompozitorëve të shumtë maqedonas.

Ky manifestim muzikor, për herë të parë u mbajt në vitin 1977. Në koncertet e shumta promovohen emrat e kompozitorëve të rinj të skenës së muzikës klasike si dhe të kompozitorëve maqedonas që i kemi përmendur më herët.

Si interpretues janë emra të rinj, të spikatur dhe të devotshëm maqedonas.

Rekomandim:

Përzgjedhjen e veprave muzikore bëni sipas dëshirës suaj.

Gazmend i hareshëm

(sipas veshit)

Ca - ma se - dam do - ma, и на - та - же - на,
Ri e vetme në shtëpi, dhe pak si e pikëlluar

Ca - mo mis - lam што да нап - ра - вам.
Veç mendoj se çka të bëj,

У - чи Ма - ри - ја са - мо се пов - то - ру - ва,
Mëson Marija, dhe çdo gjë përsërit,

до - ма в'шко-ло ниш - то но - во не се слу - чу - ва.
Në shkollë dhe shtëpi, Asgjë nuk i ndodh.

Лу - да жур - ка пра - вам,
Mbrëmje të hareshme do të bëj,

лу - да за - ба - ва,
Gazmend të hareshëm,

сме - а и гра, ша - ла,
Me shumë befasia dhe me plot çudira,

лу - да за - ба ва,
Me shumë befasia dhe me plot dëshira.

Përmbajtja :

Së bashku mundemi:.....	4
Dragan Shuplevski	6
Kapriçio maqedonase.....	7
Zgjerimi i vëllimit të toneve	8
Fa2 – f2	9
Sol2 – g2	10
Përdorimi i notës mi2 në këngë	11
Përdorimi i notës fa2 në këngë.....	12
Përdorimi i notës sol2 në këngë	13
Shkallët tonale dur	14
Mënyra e krijimit të shkallëve dur me dieza.....	15
Shkalla G – dur.....	16
Ushtrime melodike në shkallën G – dur.....	17
Nota dhe pushimi i notës gjashtëmbëdhjetëshe.....	18
Vajti Rumena pas ujit të ftohtë.....	20
Përdorimi i notës dhe pushimit të notës gjashtëmbëdhjetëshe.....	21
Krijimtaria bashkëkohore maqedonase.....	22
Risto Avramovski.....	23
Elelica – pepelica (për kor fëmijësh).....	24
Dashuri vëllazërore.....	25
Shkallët tonale mol.....	26
Lloji natyror i shkallës mol – shkalla e – mol.....	27
Lloji harmonik i shkallës mol- shkalla e – mol.....	28
Lloji melodik i shkallës mol – shkalla e – mol	29
Aplikimi i shkallës e – mol natyror, harmonik dhe melodik	30
Ushtrime melodike në shkallën G – dur dhe e – mol.....	31
Fjalja muzikore.	32
Periodha.....	33
Aplikimi i tërësive muzikore në këngë... ..	34
Fjalja dhe periodha.....	35
Këngë tradicionale angleze për Krishtlindjet.....	36
Kështë për Krishtlindjes.....	37
Mënyrat e interpretimit muzikor... ..	38
Muzika vokale dhe llojet e zërave.. ..	39
Zërat e fëmijëve.....	40
Zërat e femrave.....	41
Interpretuese vokale femërore.....	42
Zërat e meshkujve.....	43
Interpretues vokal mashkullor.....	44
Ansamble vokale.....	45
Kori dhe këndimi koral.....	46
Ansambl i vokale – Kori.....	47
Kori i fëmijëve.....	48
Stojan Stojkov.....	49
Këngë Maji.....	50
Kori i femrave.....	51

Trajko Prokopiev.....	52
Vuajtje.....	53
Kori i meshkujve.....	54
Karl Marija von Ueber.....	55
Kori i gjuetarëve nga opera “ Shigjetari magjik”	56
Kori i përzier.....	57
Dragan Shupleski “ Rum ,dum ,dum”.....	58
Këngë.....	59
Todor Skallovski.....	60
Ninullë Shari.....	61
Përforcimi për llojet e zërave (aktivitete projektuese).....	62
Përforcimi për llojet e zërave (organizimi i aktiviteteve projektuese).....	63
O, sole mio (kanconë italiane).....	64
Llojet e masave kohore	66
Metri i 5/8 – tave.....	67
Aplikimi i metrit 5/8 – tave në ushtrime melodike dhe ritmike.....	68
Këngë	69
Në ditën e Pashkëve jam dashuruar	70
Sh. Kirili dhe Metodij	71
Wolfgang Amadeus Mozart.....	72
Simfonia nr. 40 – g – mol - Menuet	73
Përforcimi për llojet e zërave (aktivitete projektuese).....	74
Përforcimi për llojet e zërave(organizimi i aktiviteteve projektuese).....	75
Festivalet muzikore	76
Festivalet e rëndësishme muzikore	77
Gazmend i hareshëm.....	78